

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Divadelní tvorba v netradičních prostorech

Performerství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POZITIVNÍ REVOLTA

Antonín Brinda

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Pilátová

Oponent práce: MgA. Jiří Adámek, PhD.

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: BcA

Praha, 2015

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Theatre in Non-Traditional Spaces

Performance

BACHELOR THESIS

THE POSITIVE REVOLT

Antonín Brinda

Supervisor: prof. PhDr. Jana Pilátová

Opponent: MgA. Jiří Adámek, PhD.

Final Exam Date:

Academic Degree to Be Obtained: BcA

Prague, 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

POZITIVNÍ REVOLTA

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Obsahem této bakalářské práce je především reflexe vlastního bakalářského uměleckého projektu *Pozitivní revolta* a také průběžného výzkumu a uměleckých realizací, jež vedly k jeho vzniku. Součástí textu je také přiblížení konceptu projektu *Cibulení* a vysvětlení důvodů jeho nezdaru. Práce není jen prostým popisem, ale opírá se také o myšlení teoretiků z různých oblastí, ať už jsou jimi Hakim Bey, David Graeber, Guy Debord, Louis Pierre Althusser, Tomáš Kulka nebo další.

Ve své závěrečné části práce představuje tvorbu dvou tuzemských skupin tzv. politického umění (Pode Bal a Rafani) a zamýšlí se nad možnými přístupy k chápání tohoto pojmu, zejména ve vztahu k aktivismu.

Abstract¹

In the first place, the aim of this bachelor work is to reflect *The Positive Revolt* - author's bachelor artwork. We also aim to explore the research and artistic realizations which lead to its making. We also introduce the *Cibulení* art project and explain the reasons why the project has failed. The descriptive approach is backed by ideas of theoreticians from different walks of the theory of Art such as Hakim Bey, David Graeber, Guy Debord, Louis Pierre Althusser, Tomáš Kulka and others.

In its last part the work introduces two Czech so-called *political art groups* (Pode Bal and Rafani) and considers possible ways to understand the term *political art* notably in its relationship with activism.

---

¹ Za pomoc s překladem děkuji svému otci René Brindovi.

Poděkování

Za podněty a připomínky děkuji vedoucí práce prof. PhDr. Janě Pilátové, děkuji také své rodině za jejich podporu a zájem. Odhlédnu-li od bakalářského textu, můj velký dík patří všem těm, kteří se podíleli na *Cibulení a Pozitivní revoltě*, především Heidi Hornáčkové a vedoucímu praktické části Howardu Lotkerovi, MFA.

OBSAH

1 Úvod	9
2 Geneze	11
2.1 <i>Cibulení</i>	12
2.2 Výzkum a průběžné prezentace	14
2.2.1 Petr Láška – Stodůlky	14
2.2.2 Petr Kučera – Košiče	15
2.2.3 <i>Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví</i>	16
2.2.4 <i>Duch filmu</i>	18
2.2.5 Green House, Berlín	20
2.2.6 Anatom's Abode, Londýn	20
3 Pozitivní revolta	23
3.1 <i>Od Cibulení k Pozitivní revoltě/Ideologie a ideologické státní aparáty Louise Pierra Althussera</i>	23
3.2 Praktické parametry projektu	25
3.3 Jednotlivé akce	26
3.3.1 #1 Krádež	26
3.3.2 #2 Jízda načerno	27
3.3.3 #3 Konzumace alkoholu	28
3.3.4 #4 Zneužívání drog	28
3.3.5 #5 Nahota	29
3.3.6 #6 Graffiti	30
3.3.7 #7 Spaní v parku	30
3.3.8 #8 Vstup na cizí pozemek	31
3.3.9 #9 Rušení nočního klidu	31
3.3.10 #10 Porušení přepravních podmínek PID	32
3.4 <i>Pozitivní revolta (ne)konkrétní</i>	33
3.5 Klauzurní prezentace <i>Pozitivní revolty</i>	34
4 Politické umění	37
4.1 <i>Pode Bal</i>	37
4.2 <i>Rafani</i>	39
4.3 Politické umění, politika, aktivismus	40
4.3.1 Každé umění je politické	40
4.3.2 Politika a aktivismus	42
5 Závěr	45
6 Seznam použité literatury	47
7 Přílohy	50
7.1 Seznam příloh	50
7.2 PŘÍLOHA 1 § 178 (Porušování domovní svobody) a § 208 (Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru) Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.	51
7.3 PŘÍLOHA 2 Fotografie z procházky s Petrem Láskou	52
7.4 PŘÍLOHA 3 Fotografie z procházky s Petrem Kučerou	53
7.5 PŘÍLOHA 4 Anotace projektu <i>Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví</i>	54
7.6 PŘÍLOHA 5 Fotografie z projektu <i>Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví</i>	55
7.7 PŘÍLOHA 6 Fotografie z projektu <i>Duch filmu</i>	56
7.8 PŘÍLOHA 7 Závěrečná zpráva z pobytu v kulturním a sociálním centru Anatom's Abode	57
7.9 PŘÍLOHA 8 Fotografická dokumentace projektu <i>Pozitivní revolta</i>	59
7.9.1 #1 Krádež	59
7.9.2 #2 Jízda načerno	60

7.9.3 #3 Konzumace alkoholu	61
7.9.4 #5 Nahota	62
7.9.5 #6 Graffiti	63
7.9.6 #8 Vstup na cizí pozemek	64
7.9.7 #10 Porušení přepravních podmínek PID	65

1 Úvod

Úvodem promluvíím o genezi praktické části své bakalářské práce a o struktuře části teoretické. Ještě než tak učiním, bych chtěl případného čtenáře seznámit s přístupem, který k danému textu volím. Zůstat objektivní při analýze vlastní tvůrčí práce je značně složité, o to obtížnější je-li reflektujícím umělcem herec, tanečník, performer, zkrátka umělec pracující s vlastním tělem jako médiem. Takový člověk nemůže (na rozdíl od dramaturga, režiséra či scénografa) vidět výsledek vlastní tvorby z odstupu, ale vždy jen zevnitř nebo zprostředkovaný prostřednictvím záznamového média.

I přesto, že dodržuji zásady pro psaní akademického textu, zůstává tato stať především subjektivním vyjádřením obsahujícím nutně řadu domněnek a osobních zamyšlení. To však neznamená, že se nebudeme průběžně opírat také o určité teoretické zázemí. Konfrontací s myšlením badatelů jako jsou David Graeber, Hakim Bey, Louis Pierre Althusser, Guy Debord, Tomáš Kulka a dalších budu schopn lépe přiblížit své myšlenkové pochody a tvůrčí východiska.

Text popisuje necelý rok (od podzimu 2014 do léta 2015) během něž jsem zkoumal sociální a politická témata – squatting, anarchismus a dalších oblasti s nimi související – s cílem vytvoření závěrečného díla. Výsledný projekt je tedy pouze špičkou ledovce, který celý bude prezentován na následujících stranách. Svá jednotlivá zkoumání, pokusy, omyly a úspěchy uvádím v chronologickém pořádku. Tento text je tedy možné vnímat jako popis a pokus o analýzu jednoho tvůrčího roku v životě začínajícího umělce.

Ke konci práce doplňuji reflexi své tvorby krátkou kontextualizační a úvahovou částí, v níž představím nejen tvorbu dvou tuzemských skupin věnujících se politickému umění (Pode Bal, Rafani), ale také teoretické myšlenkové pozadí, stojící za pojmy jako „politické umění“ či „aktivismus“ a jež se v souvislosti s mou tvorbou popisovanou v tomto textu nabízí.

Projekt *Pozitivní revolta* realizovaný ve veřejném prostoru města Prahy během dubna 2015 a následně umístěný na webové stránky² (viz dále) vychází ze souvisejícího nerealizovaného projektu nazvaného pracovně *Cibulení*. Obsahem *Cibulení* měla být komunitní práce s obyvateli squattu Cibulka v Praze-Košířích jež by směřovala ke vzniku blíže neurčeného intermediálního uměleckého tvaru. Mým – možná naivním – záměrem bylo vytvořit na Cibulce umělecký tým tvořený převážně tamními squatterry. Členové skupiny se měli pravidelně scházet, přinášet vlastní témata, která jsou pro ně důležitá a jež by oni sami měli potřebu artikulovat. Pracovali by v těch uměleckých médiích, na která jsou zvyklí. Svou pozici jsem vnímal jako dramaturgickou, supervizorní, kurátorskou, režijní. Výsledný výstup měl být heterogenní v přístupech a médiích (proto píši o *intermediálním* tvaru), ale homogenní v celkové myšlence. Mou základní představou bylo vytvoření časového díla, tj. takového, které má svůj začátek a konec a z časového hlediska se blíží více formátu divadelního představení či filmu, než formátu výstavy. Byl jsem ale otevřen různým možným závěrům. Průběhu práce na *Cibulení* se věnuji v podkapitole 2.1.

V souvislosti s *Cibulením* jsem prováděl výzkum a prezentoval dílčí akce. Tím mám na mysli zejména dvě komentované procházky – s Petrem Láskou po sídlišti Stodůlky a okolí a s Petrem Kučerou po košířském lesoparku a v samotné usedlosti Cibulka, dále dvě klauzurní prezentace – *Analýzu anarchistické antropologie/Štípání dříví* a *Ducha filmu* a konečně terénní výzkum v objektu

---

2 Veřejně přístupné webové stránky mého bakalářského projektu: <https://positiverevolt.wordpress.com/>. [cit. 14. 8. 2015].

Green House v Berlíně a kulturním centru Anatum's Abode v Londýně. Tuto stránku projektu popisují v podkapitole 2.2.

Kapitola 3 se již věnuje samotnému projektu *Pozitivní revolta*. Nejprve vysvětlují souvislost *Cibulení* a *Pozitivní revolty*, čerpám z podkapitoly 2.1 a 2.2 – ačkoliv oba výstupy a pracovní postup jsou podstatně odlišné, ideově jsou silně spjaty. Výzkum a průběžné prezentace zamýšlené pro *Cibulení* tedy rozhodně nebyly zbytečné – naopak – poskytnuly mi řadu materiálů a námětů k přemýšlení, které jsem později mohl aplikovat na *Pozitivní revoltu*, a poslouží také pro případné další obdobné realizace.

Abych lépe přiblížil motivační zdroje projektu, opírám se o kritiku ideologie neomarxistického filosofa Louise Pierra Althussera, především o jeho text *Ideologie a ideologické státní aparáty*³. Součástí kapitoly je také prezentace jednotlivých akcí *Pozitivní revolty*. Protože projekt chápu především v jeho celkovosti, nevěnuji se rozboru každé jedné intervence zvlášť, více o tom v části samotné.

Třetí kapitola je zakončena zmínkou o poslední prezentaci projektu v rámci letních klauzur DAMU. Tímto uzavírám hlavní část práce věnující se popisu a snaze o analýzu a teoretické přiblížení mého bakalářského projektu.

Kapitola čtvrtá nabízí umělecký kontext, do kterého je možné *Pozitivní revoltu* a jinou mou tvorbu tohoto druhu zařadit. Věnuji se dvěma českým skupinám tvořícím tzv. politické umění – Pode Balu a Rafanům. Také se zamýšlím nad pojmy politické umění a aktivismus, definicemi těchto pojmů, přínosu angažované tvorby pro společnost.

V závěru sumarizuji text práce a jednotlivá zjištění. Celou bakalářskou práci uzavírám zmínkou o dalších mých „politických“ uměleckých aktivitách, jež jsem realizoval v uplynulém roce, které však přímo nesouvisely s DAMU a *Pozitivní revoltou*. Také naznačuji možné způsoby navázání na tuto mou tvorbu v budoucnu.

---

3 Althusser, Louis Pierre, *Ideology and Ideological State Apparatuses*. In: Týž, *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press 1971, s. 126-186.

2 Geneze

Jelikož původně se můj bakalářský projekt měl zabývat squattingem, považuji za vhodné na tomto místě velice stručně promluvit o tom, co je pod tímto pojmem běžně míněno a též zmínit nešťastný osud squattu Cibulka, v němž jsem měl v plánu svou práci realizovat.

Squatting v tuzemsku v poslední době získává na popularitě. Důkazem budiž medializovaná kauza obsazení, vyklizení a znovuobsazení squattu, či chcete-li „autonomního sociálního centra“, Klinika⁴ (jak samu sebe tato iniciativa označuje) probíhající v zimě 2014 a pokračující do jara 2015. V současnosti (léto 2015) projekt pokračuje a vzkvétá. Klinika se dočkala značné podpory stran veřejnosti a to nejen od mladých lidí. Zájem o téma v akademické oblasti dokládá řada studentských prací⁵, ostatně tato je jedna z nich. V zahraničí jsme mohli sledovat vzestup silných levicových stran – Syrizey v Řecku a strany Podemos ve Španělsku⁶.

Nicméně squatting zůstává z hlediska českého práva stále nelegální. Vztahuje se na něj především § 178 (Porušování domovní svobody) a § 208 (Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru) Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.⁷

Na obranu squatterů je však třeba podotknout, že Listina základních práv a svobod naší země, článek 11, odstavec 3 říká: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. [...]“

Slovní spojení „vlastnictví zavazuje“ je základní premisou squattingu. Motivací obývat majetek jiného je celá řada. Snaha o záchranu chátrajících, opuštěných objektů, u nichž se majitel rozhodnul ignorovat článek 11 Listiny, je jednou z nich. K protizákonné aktivitě vede squattery jak zájem o osudy budov samotných, tak jejich politické smýšlení, touha po životě mimo společností zavedené normy, důvodem může být také obtížná sociální situace.

Byť už je to z textu předpokládám jasné, pro pořádek si přece jen uvedme, že squatter je obyvatel squattu. Squattem je míněn objekt v majetku jiné osoby nebo se sporným vlastnictvím („věc nikoho“ - res nullius), jež je neoprávněně obýván jinými osobami. Toto minimum bude pro naše potřeby dostatečné - cílem této práce není analyzovat vhodnost či nevhodnost počínání squatterů, zákonodárců, majitelů objektů, policie a dalších stran.⁸

Tuto podkapitolu uzavřeme zprávou o vyklizení squattu Cibulka v Praze-Košířích. K této události došlo po tříletém obývání prostoru, squatteři shrnují fakta případu (na nichž se shodují obě zúčastněné strany⁹) takto:

---

4 Internetové stránky sociálního centra: <<http://451.cz/klinika/>> [cit. 30. 7. 2015].

5 Viz příklady vybraných textů v soupisu literatury.

6 Viz např.: Lánský, Ondřej – Matoška, Lukáš. *Limity Syrizey*. A2, 2015, č. 5. Dostupný na WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2015/5/limity-syrizey>> [vyšlo 4. 3. 2015; cit. 30. 7. 2015].

7 Pro znění jednotlivých zákonů viz Přílohu 1.

8 Zájemce o danou problematiku proto odkazují např. k publikaci Tomáše Růžičky *Squaty a jejich revoluční tendence*. Růžička, Vlastimil, *Squaty a jejich revoluční tendence*. Praha: Triton 2006, 208 s.

9 Více o kauze viz např. Bican, Jaroslav, Soudce: Obžalovaný z Cibulky je vinen. *Deník referendum*. Dostupný na WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/20705-soudce-obzalovany-z-cibulky-je-vinen>> [vyšlo 29.6 2015; cit. 4.8. 2015], Bican, Jaroslav, Poškození z Cibulky podali správní žalobu na zásah policie. *Deník referendum*. Dostupný na WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/20772-poskozeni-z-cibulky-podali-spravni-zalobu-na-zasah-policie>> [vyšlo 8. 7. 2015; cit. 4. 8. 2015], Rychlíková, Apolena – Novák, Arnošt, Vlastnictví zavazuje, ale.... *A2larm*. Dostupný na WWW:

„Ve středu ráno 6. 5. 2015 byl po třech letech existence vyklizen pražský squat Cibulka. Proti desítce stálých obyvatel a necelým dvěma desítkám návštěvníků zchátralé usedlosti nasadila policie ‚desítky desítek‘ těžkooděnců a vodní dělo. Z momentálně přítomných vybrala podle předem připraveného seznamu stále obyvatele, které zadržela. Jeden z nás byl ve zrychleném soudním řízení odsouzen k podmíněčnému trestu. Proti dalším sedmi lidem bylo zahájeno trestní stíhání. Prý kvůli neoprávněnému užívání nemovitosti. [...]“¹⁰

V pokračování textu se squatteři ohrazují proti legitimnosti a legálnosti akce. Tomu se zase pochopitelně brání protistrana. Ani žaloba vůči squatterům, ani ta podaná squattery proti policii zatím (srpen 2015) nebyla soudně vyřešena. Také my se nebudeme pokoušet dokazovat, zda ta či ona strana byla v právu, informaci uvádíme spíše jako konstatování.

Vzhledem k tomu, že tato práce je reflexí mého bakalářského projektu, jehož původní myšlenkou bylo vytvářet výsledné dílo právě se squattery z Cibulky, nemohu si odpustit osobní poznámku. Nehledě k výslednému právnímu stanovisku jsou mé sympatie jednoznačně na straně squatterů.

V další podkapitole se seznámíme s mými snahami o realizaci projektu *Cibulení*.

2.1 Cibulení

28. října 1918 byl ustanoven samostatný československý stát, o devadesát šest let později, 28. října 2014 došlo k jiné iniciaci - ten den jsem se poprvé setkal s některými z obyvatel squattu Cibulka v Praze-Košířích. Objekt jsem již dříve několikrát navštívil během akcí pořádaných squattery pro veřejnost, některé z nich jsem znal od vidění, kontakt zprostředkoval náš společný přítel.

Během prvního setkání jsem předložil základní ideu projektu a domluvil se na další schůzce. Ta se uskutečnila opět na Cibulce, během večera věnovaného čtení poezie. Na akci přišlo větší množství lidí a svůj nápad jsem tedy mohl prezentovat širší skupině. Jak první, tak druhá návštěva mě velice příjemně motivovaly. Získal jsem dojem, že o projekt v parametrech, které jsem předložil, je zájem, že by bylo možné vytvořit skupinu zájemců a s těmi se pravidelně setkávat.

Souběžně s ustanovováním interního - squatterského - týmu, jsem pracoval také na jeho rozšíření o externí - nesquattující - spolupracovníky. Podařilo se mi pro projekt získat dramaturgyni (Heidi Hornáčková, DTNP), fotografa (Jiří Volek), technika (Jan Tranta) a pomocnou scénografku (Kateřina Zemenová, DTNP). Podpůrný tým měl v podstatě plnit obdobnou úlohu jako já - pomáhat vzniku celého díla ať už formou konzultací, návrhů, praktických cvičení apod. (dramaturgyně, scénografka), případně zajišťovat provozní stránku věci, tj. dokumentaci (fotografie) a pomoc s technickou realizací (technik). Snažil jsem se minimalizovat zmiňované „externisty“, mým záměrem bylo přijít s co možná nejrozvolněnější strukturou, která by se samozřejmě časem konkretizovala, ale až na základě zájmů a dovedností jednotlivých squatterů.

Celý proces již zvrátit nelze, ale možná by bylo bývalo lepší přijít naopak s jednoznačným návrhem - jasně určené téma a směřování ke konkrétnímu tvaru

---

<<http://a2larm.cz/2015/06/vlastnictvi-zavazuje-ale/>> [vyšlo 30. 6. 2015; cit. 4. 8. 2015], aj.

10 Citováno dle internetových stránek squattu Cibulka. Kolektiv obyvatel Cibulky, *Cibulka byla vyklizena – boj pokračuje*. Dostupný na WWW: <<https://cibulka.squat.net/>> [vyšlo 7. 5. 2015; cit. 4. 8. 2015].

by mohly nalákat větší množství zájemců. Já jsem nicméně takový postup nezvolil, snažil jsem se postupovat otevřeně a být připraven na práci s různými tématy a uměleckými styly. Paleta zájmů squatterů z Cibulky se ukázala jako široká – našel jsem zde jak hudebníky (ať už hrající v kapele či vytvářející elektronickou hudbu), literáty, zájemce o líčení či tvorbu kostýmů aj. Také lidsky se jednalo o různorodou skupinu, kterou ovšem spojovala potřeba jiného způsobu života mimo zavedený společenský řád. Dalo by se tedy čekat, že výsledný tvar – který, jak již výše zmíněno, bych terminologicky označil jako intermediální – by s největší pravděpodobností vypovídal o squatterské zkušenosti. Ale to je těžko soudit – účastníci mohli stejně tak přijít s tématem pro mě zcela nepředvídatelným.

Již na třetí schůzce se ovšem celý můj koncept začal hroutit. Na setkání jsme přišli přizvaný fotograf a já, ze squatterů dorazil jediný zájemce. Také další návštěvy se nesly v podobném duchu. Měl jsem v plánu zúčastnit se hromadného, pravidelně pořádaného pléna, ale když jsem přišel, dozvěděl jsem se, že bylo přeloženo na jiný den. Následující termín se situace víceméně opakovala.

Určitá naděje mi vysvitla při šesté návštěvě. S jednou z obyvatel Cibulky, říkejme jí třeba Alice, jsme se prošli po nedalekém sídlišti Řepy a detailně se pobavili o možné spolupráci. Abychom měli alespoň nějaké tematické ukotvení, navrhnul jsem se zamýšlet nad rozdíly ve „svobodném“ žití na squattu a „nesvobodném“ žití v panelovém bytu na sídlišti (proto Řepy). Dalšími podněty bylo uvažování o těchto prostředích v souvislosti s utopiemi a antiutopiemi. Můžeme o squattu uvažovat jako o utopii a o sídlišti jako o antiutopii? Otázku jsem znovu otevřel během procházky po sídlišti Stodůlky se studentem architektury Petrem Láskou.¹¹ Bavili jsme se také o možném zapojení dalších obyvatel Cibulky.

Před setkáním s Alicí byl projekt z důvodu klesajícího zájmu obyvatel squattu již téměř ve fázi zhroucení, nicméně právě zmiňovaná schůzka mi dodala energii nevzdat se, akceptovat situaci a pokusit se práci stále realizovat, byť jinak, než jak jsem původně zamýšlel (a jak jsem se s původními zájemci shodnul).

Sedmé setkání. Alice mě znovu příjemně překvapila. Přichystala mi materiály o historii objektu a provedla mě po okolí. Neměli jsme sice stále nic hmatatelného, žádný konkrétní nápad k realizaci, ale cítil jsem, že tímto způsobem bych se přece jen mohl dobrat nějakého zdárného konce. Ostatně jednotlivé návštěvy byly něčím zajímavé vždy. Cibulkáři jsou svérázní, bylo příjemné s nimi být, povídat si. Právě prostřednictvím neformálních setkávání jsem se více přibližoval potenciální spolupráci.

Došlo mi, že s řádem, na který jsem navykl na umělecké škole, ve squattu nepochodím. Vzpouora proti státu se zde nerealizuje pouze odmítáním některých prvků státní legislativy, je to také vzpouora proti oficiálnímu řádu jako takovému, proti oficiálnímu času. Čas squatterský je nastaven jinak, než ten státní. Svobodu je potřeba vybojovat na více frontách, nejedná se pouze o to zadarmo bydlet či zachraňovat chátrající stavby. Pobývání na squattu je formou revolty s hlubším významem. Možná i proto můj projekt ztroskotal. Já měl svůj úřední čas, vyhrazenou dobu, po kterou jsem se mohl naší společné práci věnovat. Tento můj čas se ovšem naprosto neshodoval s relativitou squatterského času.

Ostatně nepřicházel jsem na Cibulku jako náhodný návštěvník, ale jako projektový inženýr, antropolog, dokumentarista, badatel, štěnice. Což se nijak nevylučuje s mými dobrými úmysly, ale víte, co se říká o dobrých úmyslech.

---

11 Viz podkapitolu 2.2.1

Jedna z obyvatelk squattu si mi posteskla, že akademický zájem o squattery se omezuje především na vnější bádání a objektivaci squatterů: „Kdyby tak raději obsadili nějaký barák.“ Mohli bychom na tomto místě otevřít širokou diskuzi o vztahu antropologa/dokumentaristy ke zkoumané skupině, ale raději zamíříme zpět ke konkrétnější situaci na Cibulce. Dovolím si jen krátkou úvahu – i přesto, že jsem přicházel na squatt s Úkolem, s Projektem, i zpětně věřím v jeho potenciální přínosnost nejen pro mě, ale především pro možné účastníky. Na squatt jsem přinášel pozitivní, kreativní energii, mohu-li si dovolit tuto poněkud esoterickou formulaci. A už to mě, doufám, z mé negativní pozice štěnice do určité míry očišťuje.

Několik dní před Vánoce jsem přišel na Cibulku na akci pořádanou pro veřejnost. Jednalo se o celonoční taneční party. Během mejdanu obdobného ražení se toho samozřejmě mnoho praktického nedomluví. Což je ale vlastně dobře, cesta postupného neorganizovaného sblížování je sice zdoluhavější, ale možná spíše vede ke zdárnému výsledku – jakožto méně násilná, méně nalinkovaná. To jsem si alespoň říkal.

Shodou okolností byl nicméně mejdan před koncem roku zároveň zakončením mého pravidelného pobývání na Cibulce. Alice, stejně jako někteří další squatteré, kteří snad o projekt projeví alespoň částečný zájem, na svátky odjeli. Stejně tak já. Snahy o kontinuální práci se po svátečním období již zcela rozplynuly.

V lednu jsem ještě organizoval procházku po Košířích s architektem Petrem Kučerou¹², celý projekt se ale po třech měsících návštěv, rozhovorů, neporozumění, dočasných nadějí a opětovného vystřízlivění ocitnul v nulovém bodu. Ano, byla zde sice stále ona tříměsíční zkušenost, kterou jsem nemohl ignorovat, ale možná i proto mi začínalo být jasné, že *Cibulení* si žádá celkovou radikální změnu v přístupu. Co jsem ale zatím nevěděl, bylo, jak takovou změnu uskutečnit.

2.2 Výzkum a průběžné prezentace

2.2.1 Petr Láska – Stodůlky¹³

Jako nad jedním z možných tematických uchopení projektu jsem uvažoval o kontrastu mezi utopiemi a anitutopiemi, přičemž squatt by mohl představovat onu (zdánlivou) utopii a panelová sídliště (zdánlivou) antiutopii.¹⁴ Do závorek píše slovo „zdánlivou“, protože stavět obě prostředí do přímého protikladu mi připadalo příliš jednoduché. Spolu s mými konzultanty a spolupracovníky jsme se

---

12 Viz podkapitolu 2.2.2.

13 Materiál použitý v této podkapitole vychází mimo jiné ze zvukového záznamu přednášky pořázeného v průběhu procházky po sídlišti Stodůlky. Ten jsem pořídil já. Také jsem akci zdokumentoval fotograficky (viz Přílohu 2).

14 O (anti)utopičnosti československých sídlišť viz film Věry Chytilové *Panelstory* zachycující hektickou výstavbu sídliště Jižní Město: „Když byla [v roce 1976] část sídliště dokončena, nebyly tu chodníky, školky, školy, ale ani lékaři. Nebylo nic divného, že v jedné třídě bylo třeba až čtyřicet dětí. [...] Povinnou výbavou byly holínky. Dostat se od domu zablácenými ulicemi k zastávce bylo o život.“ Takový scénář zní sice značně znepokojivě, na stranu druhou měli lidé k dispozici sice nedostatečně vybavené, ale alespoň nějaké bydlení. Anon.: *Panelstory v jednadvacátém století. Sídliště Jižní Město slaví 33. narozeniny. Bydlení.idnes.cz*. Dostupný na WWW: http://bydleni.idnes.cz/panelstory-v-jednadvacatem-stoleti-sidliste-jizni-mesto-slavi-33-narozeniny-1vq-/stavba.aspx?c=A090910_163630_architektura_web [vyšlo 15. 9. 2009; cit. 28. 8. 2015].

chtěli vyvarovat tomuto zjednodušujícímu přístupu, jež mohl snadno skončit vykreslováním klišé.

Abychom se tedy o tématu více poučili, domluvil jsem se se studentem architektury Petrem Láskou na společné procházce po panelovém sídlišti Stodůlky, které je po sídlišti Řepy Cibulce druhé nejbližší. Pokud by se téma sídliště a kontrastu utopie/antiutopie ukázalo jako nosné, uvažoval jsem i o této lokalitě jako o jednom z možných dějišť výsledné umělecké akce.

Komentovaný průchod lokací se odehrál v komorní sestavě složené ze studentů oboru Divadelní tvorba v netradičních prostorech spolu s pedagogem Howardem Lotkerem. Přizváni byli také obyvatelé squattu Cibulka, nikdo z nich se bohužel procházky nezúčastnil.

Jak jsme se já, stejně jako má dramaturgyně a spolužačka Heidi Hornáčková, již domnívali, žití na sídlišti má sice pro mnohé negativní konotaci, pro řadu jeho obyvatel ale představuje přijatelný způsob bydlení. Dle Láskových odhadů žije v tuzemsku na sídlištích jedna čtvrtina až jedna třetina obyvatel. Ve svém výkladu nás Láška seznámil jak s historií sídlištních celků obecně, tak s konkrétní situací v České republice i přímo v Praze a na sídlišti Stodůlky, řeč došla i na první pražská sídliště Zelenou lišku a Petřiny, hovořilo se o Jižním a Zahradním městě, Řepích, Bohnicích atd.

Nicméně není potřeba zabíhat do detailů Láskova výkladu. Pro mne bylo toto setkání důležité především proto, že jsme se dozvěděli i o oněch pozitivních vlastnostech sídlišť. Zejména v šedesátých letech (ale i později) byly u nás panelové domy nadšeně budovány. V období bytové krize měla vidina moderního, pohodlného bydlení pro řadu jak architektů, tak zájemců o vlastní životní prostor v městském prostředí, až utopický charakter. I v dnešních sídlištích bydlí celé spektrum sociálních skupin, nejedná se o zónu pro vyloučené a chudé. Hovořili jsme též o případech lidí, kteří na sídlišti vyrostli, považují je za svůj domov a i při možnosti bydlení v lukrativnější čtvrti blíže centra volí raději setrvání ve Stodůlkách či jiné sídlištní oblasti.

Celkově splnila procházka očekávání a účel – poskytla nové informace o sídlištních celcích a životě lidí v nich.

2.2.2 Petr Kučera – Košíře¹⁵

Dalším inspiračním zdrojem byla obdobně koncipovaná procházka s architektem Petrem Kučerou po košířském lesoparku a okolí. Na základě svolení squatterů jsme spolu s Kučerou nahlédli i do samotné usedlosti Cibulka.

Načerpání nových historických informací o Cibulce a této košířské lokalitě obecně bylo nepochybně inspirativní, daleko důležitější význam však procházka přinesla jakožto setkání lidí. Na několik desítek minut tak spolu koexistovali studenti DAMU, squatteři i nezainteresovaní posluchači (nalákaní prostřednictvím facebookové pozvánky). Při návštěvě usedlosti nás squatteři pozvali ke krátké návštěvě jejich improvizovaného baru, dozvěděli jsme se více o současných majetkových poměrech i nynějším stavu budovy. Výsledkem tedy byla zdařilá sociální událost, která vyústila dokonce v dohodu o budoucí spolupráci mezi Kučerou a squatterry.

Touto akcí však zároveň skončila také má semestrální terénní práce. Byť jsem zážitky z rozpracovaného projektu umělecky reflektoval v únorové klauzurní

---

¹⁵ Stejně jako během procházky s Petrem Láskou i v tomto případě jsem pořídil jak zvukový záznam (který je, bohužel, nekompletní, v průběhu Kučeraova výkladu se vybily baterie), tak fotografickou dokumentaci (viz Přílohu 3).

prezentaci, na squattu Cibulka už jsem se od té doby znovu neukázal. Stejně tak zanikla i komunikace se squatterry.

2.2.3 Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví¹⁶

Mým hlavním¹⁷ semestrálním výstupem reagujícím na *Cibulení* byla akce nazvaná *Analýza anarchistické antropologie*. Její název odkazoval ke studii o anarchismu antropologa a anarchisty Davida Graebera *Fragmenty anarchistické antropologie*¹⁸. Graeberova kniha se, jak její poněkud krkolomný název naznačuje, zabývá anarchismem ve vztahu k antropologii, přičemž autor konstatuje, že takový vědní obor existuje pouze roztržtěně, ve fragmentech, zárodcích. Graeber přibližuje, co vlastně obnáší pojem anarchismu a že cílem tohoto teoretického a především praktického myšlenkového směru by neměly být nezbytně přímá konfrontace s dominantním (kapitalistickým) státním zřízením a pokus o jeho svržení. Představa, že po vítězné protistátní revoluci by byl nastolen *anarchistický stát*, je absurdní, takové slovní spojení je oxymorón. Proto vyzdvihuje Graeber různé druhy menších společenských útvarů a komunit, které spíše, než aby se pokoušely o definitivní porážku státního molocha, jej zkrátka ignorují.

Upozorňuje také na rozdíl mezi marxismem a anarchismem, označujíc první za „teoretický diskurz o revoluční strategii“, ten druhý naopak za „etický diskurz o revoluční praxi“¹⁹, což zjednodušeně řečeno znamená, že marxisté kladli větší důraz na teorii, anarchisté na praxi. Na základě této teze se zamýšlí nad absencí etablovaných anarchistických oborů na univerzitách, volá po „Nízké Teorii“ bližší praktickému konání, která by na rozdíl od marxismu a „Vysoké Teorie“ neměla praxi předcházet, ale vznikat spolu s ní. Nikoliv tedy nejprve detailně vytvářet strategii, ale spíše se teoreticky zabývat konkrétně proveditelnou praxí.

Myslím, že squatterři z Cibulky by se s Graeberem shodli. Squatting má k anarchistickému myšlení velice blízko. Squatty jsou příklady těch komunit, o kterých anarchista Hakim Bey²⁰ hovoří jako o *dočasných autonomních zónách*.²¹ Jeho koncepce je v něčem podobná té Graeberově, oproti pouhému teoretizování přichází s nabídkou konkrétního přístupu ke zlepšení kvality života, a to právě prostřednictvím TAZ (= temporary autonomous zone). Jedná se o „označení pro formálně nestrukturovanou oblast (prostorovou, časovou, imaginační)“, která „jakmile je odhalena, zanikne anebo změní svou identitu.“²² Prostřednictvím takových TAZ se jedinec realizuje (TAZ představuje „jediný možný čas a místo [umožňující] uměleckou tvorbu“²³) a to navzdory seberestrikтивnějšímu dominantnímu systému. Takovým způsobem fungují také squatty – nezávisle na politice vládnoucího režimu zastávají squatterři svou vlastní (ne)politiku, vytvářejíc tak určitý druh TAZ. Konstruují prostor, v němž se cítí svobodně a ve kterém pravidla společenského soužití jsou organizována ne státem, ale lidmi samotnými.

---

16 Pro dokumentaci projektu viz Přílohy 4,5 a I.

17 Druhý klauzurní projekt „Duch filmu“ představím v následující podkapitole.

18 Graeber, David, *Fragmenty anarchistické antropologie*. Praha: tranzit.cz 2013, 104 s.

19 Tamtéž, s. 37.

20 Pseudonym Petera Lamborna Wilsona.

21 Bey, Hakim, *Dočasná autonomní zóna*. Praha: tranzit.cz 2004, 88 s.

22 Anon.: Dočasná autonomní zóna (slabikář). *Ateliér intermédií FaVU VUT*. Dostupný na WWW: <<http://intermedia.ffa.vutbr.cz/taz>> [vyšlo 1. 2. 2009; cit. 4. 8. 2015].

23 Tamtéž.

Akcí *Analýza anarchistické antropologie* (AAA) jsem reagoval na tento kontext a mou roli v něm. Když jsem se na podzim a v zimě pokoušel o vytvoření projektu s komunitou squatterů, byl jsem několikrát upozorněn na fakt, že v zimě se squatteři stěhují do teplejších krajín a i těch několik málo zbylých se zajímá zejména o to, jak nejchladnější roční období přežít. Což je celkem pochopitelné, když bydlíte v budově, které hrozí kolaps, nemáte vodu, topíte si dřívím.

AAA jsem koncipoval jako odbornou přednášku v galerii Propagandhi. Od začátku jsem ale neměl v plánu o ničem hovořit – jako nejvhodnější způsob zamýšlení se nad anarchismem a squattingem se mi zdála výpověď o onom výše zmiňovaném rozporu mezi teorií a praxí. Již anotace naznačovala pozornému čtenáři, že s přednáškou v galerii Propagandhi je něco v nepořádku. Cituji z anotace: „Je anarchistická teorie vůbec možná? (Graeber: ‚Anarchismus je myšlenka [...] velmi stará myšlenka.‘) [...] Jonathan Feldman poněkud vulgárně podotýká, že, ‚v zásadě platí, že nejsi-li utopista, jsi hňup.‘“ atd.²⁴ Snažil jsem se pozvání napsat takovým způsobem, aby nebylo na první pocit jasné, že text je částečně nesmyslný.²⁵

Odkazoval jsem se tak k (akademickému) řečnění, které negeneruje praktickou činnost a je tedy pravým opakem činnosti squatterů a anarchistů. Úsměvné je, že i tato bakalářská práce je psaným textem a spadá proto samozřejmě do oblasti teorie. Nicméně se snažím, seč můžu, aby mohla být někomu prospěšná. Stále však zůstává akademickým písemným artefaktem, tedy přesně tím, co jsem v anotaci k AAA ironizoval.

Návštěvníci, i přes zavádějící anotaci, v den konání do „galerie Propagandhi“ dorazili. Také samotná galerie byla vymyšlená, kdo dorazil ve stanovený čas na určené místo do ulice Šternberkova v Praze-Holešovicích, byl konfrontován s nonstop barem. Tedy místem, které je daleko blíže životu, než galerijní prostor nebo přednáškový sál. Na stranu druhou v baru je člověk schopen dlouhé hodiny vytvářet teorie čehokoliv, k praktickému uskutečnění ovšem mnohdy nedochází.

Dezorientace návštěvníků tedy začala už na samém začátku. Někteří prozkoumávali interiér výčepu ve snaze porozumět tomu, disponují-li správnou adresou. Kdo byl dostatečně pozorný, všimnul si na podlaze namalovaného obrázku bílého králíka se šipkami směřujícími již ke skutečnému místu konání akce – galerii *Berlinskej model*²⁶.

Mystifikaci s místem konání jsem vytvořil z několika důvodů. Souvislost mezi hospodou a univerzitou jsme již zmínili. Věřím také, že hospoda je místo mnoha squatterům a anarchistům milé (samozřejmě ne všem), protože se jedná o subkultury karnevalové²⁷, oslavující život různými způsoby. Typickým příkladem jsou freetekno party, ve kterých se myšlenka politická (zorganizovat večírek nezávisle na státní moci, bez vstupného a sponzorů) prolíná s tou festivalovou (vymanit se na chvíli ze stereotypu a veselit se s přáteli). Dostat se na (ilegální) tekno party nebo festival vyžaduje mnohdy určité úsilí při hledání místa konání. A konečně cesta na tekno začíná často v hospodě.

Namísto sofistikované přednášky jsem se tedy pokoušel evokovat atmosféru určitého spiknutí, motivovat návštěvníky v hledání místa, znalcům

---

24 Pro celou anotaci viz Přílohu 4.

25 Srov. s tzv. *demarketingem* uplatňovaným skupinou Pode Bal, více viz podkapitulu 4.1.

26 Webová adresa galerie *Berlinskej model* dostupná na WWW: <<http://www.berlinskejmodel.cz/>> [cit. 4. 8. 2015].

27 Srov. Bachtin, Michail, *Francois Rabelais a smíchová kultura středověku a renesance*. Praha: Argo 2004, 489 s.

tanečních party připomenout jejich zálibu a těm nepoučeným nabídnout drobnou ochutnávku takové situace. V kapitole 2.1 jsem hovořil o relativitě squatterského času a jisté dezorganizaci, jíž jsem byl svědkem. Můj semestrální výstup měl tematizovat i tyto mé zkušenosti ze squattu. Že na squattu panuje jiný čas a freetekno party člověk hledá několik hodin, spolu souvisí – jedná se o jednu a tutéž subkulturu a dva různé projevy TAZ, jejichž atmosféru jsem hodlal, alespoň částečně, přiblížit.

Na místě čekal návštěvníka místo přednášejícího DJ B4NAN, bar a cedule informující o změně akce – nápis *Analýza anarchistické antropologie* jsem přeškrtnul a místo něj nadepsal *Štípání dříví*. Při příchodu hostů jsem oděn do mikiny s nápisem „Born to be wild“ (Zrozen k divokosti) a s rozpuštěnými vlasy začal rozbíjet staré židle. Následně v průběhu večera/večírku jsem průběžně odcházel na připravené místo v nedalekém parku, kde jsem měl uschovanu zásobu větví. Veškeré dříví jsem demoloval za zvuků minimalistického techna před zraky popíjejících diváků. Pro tyto účely jsem si zhotovil bílý piedestal, předmět referující k prostředí galerie/muzea. Na soklu ovšem nebyl vystavován žádný umělecký artefakt, ale štípaný materiál na zátop. Štípání dříví jako náhrada za přednášku také nebylo zvoleno náhodně – právě tato aktivita byla mezi squatterry v zimním období zvláště oblíbená. Ostatně squatterka z Cibulky, která akci navštívila, formát kvitovala pozitivně: „Příjemné vidět, jak dříví pro změnu štípe někdo jiný.“

Vyjma mé vlastní performance jsem přizval také další umělce, aby obohatili večer, který se v důsledku stal spíše společenským setkáním, než vážným zamyšlením nad anarchismem. Tak byl ostatně i myšlen. Mé pozvání přijal již zmiňovaný DJ B4NAN, anarchistické básně přečetl básník a performer Jan Kubiček (včetně těch o opuštěných domech a stromech, které jdou do boje), Jana Orlová, zaměřením také básnička a performerka, představila performanci na téma vztahů a sexuality jakožto zdrojů transgrese a v akci-přednesu Ivan van Chrasten z paměti deklamoval text svého kosmogenického mýtu *Na počátku bylo bahno*²⁸. Pozvání umělci, jejichž prezentace jsem neúnavně obohacoval štípáním dříví, nabídli návštěvníkům důvod, proč zůstat déle, než měli možná původně v plánu.

Naše umělecké soirée se spontánně rozpustilo po desáté hodině a obešlo se bez výtržností. Z reakcí lidí jsem vyrozuměl, že ne každý pochopil mystifikační záměr akce, s určitostí ale také vím o několika návštěvnicích, kteří podstatě porozuměli a koncept ocenili. Zorganizovat setkání lidí a nabídnout jim umělecký program, je nepochybně úspěch sám o sobě, doufám ale, že alespoň některým z diváků *AAA/Štípání dříví* jsem poskytnul více než to – zamyšlení nad vztahem teorie a praxe nejen v anarchismu a squattingu, otázku role, jakou v naší společnosti sehrávají intelektuální prostředí univerzit a galerií nebo nenápadné vzdání pocty freetekno subkultuře.

Stejný den, kdy se odehrálo AAA, jsem zároveň představil ještě jinou klauzurní akci. Blíže si ji představíme v nadcházející podkapitole.

2.2.4 Duch filmu

Zatímco realizace *Analýzy anarchistické antropologie* po mně nebyla nikým vyžadována a k jejímu vzniku došlo na základě vlastní iniciativy, projekt *Duch filmu* byl povinným výstupem z předmětu Hlasová tvorba vedeného Annou Friedländer. Tuto skutečnost zmiňuji zejména z toho důvodu, že akce měla své dopředu určené zadání a tudíž i omezení: důležitou součástí prezentace měla být

---

28 Chrasten, Ivan van, *Na počátku bylo bahno*. Praha: vlastním nákladem 2015, 108 s.

práce s hlasem a souvislost s bakalářským projektem. Délka výstupu byla z praktických důvodů omezena maximálně na deset minut.

Podobně jako *Analýza* i *Duch filmu* byl hravým postmoderním pastišem. Performance humorným způsobem kritizovala řadu neduhů současné (kapitalistické) společnosti. Jednalo se tedy o reflexi týchž problémů, které jsou ústřední pro squatterskou subkulturu, případně pro (radikální) levicí obecně.

Popíšu nejprve průběh akce, který následně blíže explikuji.

Performance se odehrála v prostorech ateliérů Divadla v netradičních prostorech na adrese Bubenská 1. Při vstupu do místnosti, kterou jsem si pro svůj výstup zvolil, mě diváci našli sedícího na židli a oblečeného do kostýmu evokujícího postavy duchů z filmu *Finisterrae*.²⁹ Na připravených židlích byly nachystány doprovodné materiály k akci ve formě letáků. Na jejich titulních stranách mohli diváci vidět záběr z filmu *Finisterrae*, na prostřední dvojstrany jsem umístil nápis „This Page Intentionally Left Blank.“, samotný program obsahovaly závěrečné, čtvrté strany.³⁰

Součástí výstupu byla projekce tzv. metrického filmu Petera Kubelky *Arnulf Rainer*.³¹ Ve druhé části akce tento film nahradilo video³² simulující poruchu ve spojení počítače a projektoru. Tato mystifikace byla nicméně zanedlouho přiznána dekonstrukcí původního obsahu.³³

Já se nijak nepohyboval, pouze jsem hlasově ztvárňoval různé výňatky z vybraných audiálních a audiovizuálních děl. Stejným způsobem byla strukturována předem připravená zvuková stopa, která střídala má hlasová vyjádření. Pro orientaci v jednotlivých ukázkách jsem zhotovil zmiňovaný program.

Prvním uvedeným dílem v programu byl snímek *Finisterrae*, se kterým se návštěvník opravdu konfrontoval nejdříve – v tištěné podobě a v mém osobním ztvárnění. Následovalo spuštění videa obsahujícího film *Arnulf Rainer*, další avizované ukázky byly již předvedeny pouze audiálně.

Za celou dobu jsem nezměnil svou pozici s výjimkou závěru, kdy jsem několikrát vstal a opět usednul. Akce končila stejně, jako začínala – statickou sedící figurou.

Na výčtu citovaných děl je vidět, že jsem pracoval s různými žánry. V akci *Duch filmu* jsem se odkazoval k počínům popkulturním (*Pokémon*, *South Park*), satirickým (*Monty Pythonův Život Briana*, *South Park*), politicky angažovaným (*Forward the Revolution*) a „artovým“ (*Finisterrae*, *Arnulf Rainer*, *Six Figures Getting Sick*, *Mulholland Drive*).

Na různých úrovních jsem ironizoval mediální projevy současné společnosti. Tematizován byl „nepřítel“ v podobě kapitalistického společenského zřízení a různé možné formy odporu vůči tomuto zřízení a jejich (ne)účinnost. Důležitou součástí byla také úloha umění v kontextu politiky.

V průběhu prezentace se vyskytly drobné technické problémy, přesto považuji tuto performanci, i v souvislosti s mou další tvorbou, za velice zdařilou.

---

29 Viz Přílohu č. 6.

30 Viz Přílohu č. II.

31 Jedná se o typ filmu zkoumajícího formální vlastnosti filmového pásu. Kubelka, významný zástupce tzv. vídeňské školy formálního filmu, vychází z přístupu ruského režiséra Sergeje Ejzštejna, pro něhož „základní významotvornou složkou filmu jsou dva po sobě následující záběry.“ Kubelka přístup rozpracovává – podle něj se nejedná o „dva záběry, nýbrž dvě okénka.“ Dílo *Arnulf Rainer* je závěrem jeho výzkumu v tomto směru – je složeno pouze ze střídajících se černých a bílých okének. Neděla, Jiří: Experimentální film III. 25 fps. Dostupný na WWW: <<http://25fps.cz/2007/experimentalni-film-iii/>> [vyšlo 25. 7. 2007; cit. 13. 8. 2015].

32 Video na mé přání vytvořil vizuální umělec Lukáš Dřevjaný.

33 Viz Přílohu č. III.

Nepřiřazoval jsem každé jedné ze složek jednoznačně určený význam a také jsem se nesnažil divákům vše názorně explikovat. Výsledná koláž nabízela široké možnosti interpretace, to vše zabaleno ve formátu, při kterém se řada diváků upřímně smála.

Otázka squattingu byla tedy v tomto případě zařazena do širších společenských souvislostí.

Práce tak představovala důležitý bod v mém myšlenkovém posunu od původního zaměření bakalářského projektu na práci s konkrétní komunitou lidí, k politickému umění obecně. V tomto směru mě také obohatily dva mé zahraniční výjezdy, které si blíže představíme v nadcházejících podkapitolách.

2.2.5 Green House, Berlín³⁴

Budovu v Gottlieb-Dunkel Straße v Berlínu-Tempelhofu jsem navštívil proto, abych prozkoumal, jakým způsobem je organizována instituce, jež (1) není v tuzemsku, nabízí se tedy zahraniční srovnání, (2) je alternativou squattu. Bodem (2) míním, že lidé zde žijící většinou platí nájem, což je samozřejmě oproti squattu rozdíl zcela zásadní, nicméně jejich světonázory se těm squatterským mohou značně blížit. Stejně tak sdílení unikátního prostoru k bydlení, případně do určité míry komunitní způsob života.

Green House je osmipatrová budova dříve užívaná pro kancelářské účely. V současné době obývají některá patra³⁵ mladí umělci, případně zde mají své ateliéry. Spíše než ke squattu má Green House blíže takovým projektům jako je pražská Nová Pragovka³⁶ nebo bývala pražská Třafačka³⁷.

Při mé návštěvě jsme hovořili také o možnosti mé participace v místní galerii ve formě performance či výstavy, zatím zde však k realizaci žádná takové práce nedošlo.

V důsledku proto považuji za přínosnější spíše stáž v londýnském Anatum's Abode, která nejenže trvala déle, než krátká návštěva Green Housu, ale také přinesla více výsledků.

2.2.6 Anatum's Abode, Londýn³⁸

Zatímco v případě Green Housu jsem měl čas pouze zběžně prozkoumat berlínské kulturní ovzduší v navštívené komunitě, rozsah mých aktivit v Londýně byl podstatně širší. Protože součástí stáže v kulturním a sociálním centru³⁹ (a z právního hlediska squattu) Anatum's Abode byla soustavná dokumentace a prezentace této umělecké práce na webu⁴⁰ a k tomuto bakalářskému textu

---

34 Stránky projektu Green House: <<http://greenhouse-berlin.de/>> [cit. 13. 8. 2015].

35 Při mé návštěvě nejen části poschodí, ale i některá celá patra byla kompletně prázdná.

36 Stránky Nové Pragovky: <<http://www.novapragovka.cz/>> [cit. 13. 8. 2015].

37 Stránky Třafačky: <<http://trafacka.cz/>> [cit. 13. 8. 2015].

38 Stránky projektu Anatum's Abode: <<http://anatumsabode.dreamhosters.com/>> [cit. 14. 8. 2015].

39 Srov. tuzemskou Klinikou, která se prezentuje jako „autonomní sociální centrum“. V organizaci a záměrech se sice oba squatty do určité míry liší (Klinika je organizována větším množstvím lidí, více lidí také bydlí v samotném komplexu, na stranu druhou Anatum's zase nabízí unikátní možnost umělecké stáže), společné myšlenkové naladění je ale nepochybné.

40 Dokumentace je dostupná zde:

<<http://anatumsabode.dreamhosters.com/?author=6>> [cit. 14. 8. 2015].

připojuji ještě závěrečnou zprávu,⁴¹ kterou jsem vypracoval po návratu z Londýna, budu se nyní věnovat pouze konkrétnímu přínosu tohoto pobytu pro projekt *Pozitivní revolta*.

Zejména jsem se v Anatum's Abode naučil průběžné prezentaci vlastní tvorby v prostředí internetu. Stránky Anatum's neumožňují vkládání komentářů, nevěděl jsem tedy, jaké jsou reakce čtenářů (byli-li nějací). Přesto jsem cítil za svou činnost jistou zodpovědnost. Na webu jsem reprezentoval instituce Anatum's Abode, DAMU a především sám sebe. Snažil jsem se proto ne pouze o popis svých aktivit, ale zároveň i o hlubší reflexi vykonávaného. V tomto přístupu se – v duchu Graebera – prolínala teorie a praxe. Ve dne jsem se různě pohyboval po městě a po večerech tuto svou reálně zakoušenou činnost komunikoval se světem a analyzoval.

Inspiroval jsem se mimo jiné psychogeografií prosazovanou Situacionistickou internacionálou, tedy uměleckým hnutím vycházejícím z dadaismu, surrealismu a lettrismu (zejména z tzv. Lettristické internacionály), které existovalo v letech 1957-1972 a za jehož stěžejní postavu můžeme označit Guye Deborda. Hnutí bylo nejen uměleckou skupinou, ale také výrazně politickým seskupením. Politická východiska uskupení nalezneme zejména v Debordově textu *Společnost spektáklů*⁴². Cílem situacionistů bylo „především [...] změnit svět“⁴³, propojit umění a život.⁴⁴ Jejich dalšími stěžejními pojmy (vyjma psychogeografie) jsou termíny jako *jednotný urbanismus*, *dérivé* nebo *vychýlení (détournement)*.⁴⁵

Vycházeje z úvah situacionistů jsem se jako novodobý *flâneur*⁴⁶ potuloval městem, snažil se vzdorovat času londýnské společnosti a přiblížit se tak tomu neoficiálnímu.⁴⁷ Deset hodin jsem strávil v autobusech bez konkrétního cíle, pouze s dětsky radostnou ideou obkroužit město v kruhu a vrátit se do výchozího bodu. Pozoroval jsem okolí, nechal se unášet (*dérivé*), ztrácel jsem se v myšlenkách. Pro popis bezcílné jízdy v autobusu jsem ve své webové prezentaci použil slovní spojení „město jako pozadí pro myšlenky.“

Jiný jeden den jsem neopustil prostor londýnského metro systému, v rámci něhož jsem se pohyboval sem a tam, jezdil na konečnou a zpátky, čekal na nástupišti spolu s ostatními cestujícími a předstíral zájem o nástup do soupravy, ale nechal třeba pět vlaků za sebou odjet, vyjel ze stanice a při výstupu okamžitě nesmyslně přestoupil na vůz v opačném směru, který mě opět vysadil ve výchozí zastávce atd.

---

41 Viz Přílohu č. 7.

42 Debord, Guy, *Společnost spektáklů*. Praha: :intu: 2007, 158 s.

43 Debord, Guy, Zpráva o konstrukci situací a o podmínkách organizace a působení mezinárodní situacionistické tendence. *Sešit pro teorii, umění a příbuzné zóny 2*, 2008, č. 4-5, s. 7-30.

44 Srov. tvorbu umělce Allana Kaprowa, pro něhož bylo propojování života a umění také esenciální. Anon.: Allan Kaprow: American Performance Artist and Theoretician. *The Art Story: Modern Art Insight*. Dostupný na WWW: <<http://www.theartstory.org/artist-kaprow-allan.htm>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

45 Srov. výše citované číslo 4-5 *Sešitu pro umění a příbuzné zóny* (pozn. 43), které je věnováno situacionistům. Či Bartošek, Pavel, *Nejradikálnější umělecká avantgarda. A2*, 2008, č. 8. Dostupný <http://www.advojka.cz/archiv/2008/8/nejradikalnejsi-umelecka-avantgarda>> [vyšlo 20. 2. 2008; cit. 13. 8. 2015].

46 Tedy člověk toulající se bezcílně po městě, nechávající se volně unášet jeho atmosférou. Takový přístup k pohybu ve městě byl později stěžejní pro podobné pojetí situacionistického *dérivé*. Srov. Benjamin, Walter, *Charles Baudelaire: A Lyric Poet in the Era of High Capitalism*. Londýn: Verso Books 1997, 192 s.

47 Viz podkapitolu 2.1.

Jindy jsem se pohyboval výhradně pěšky, stanovil si nějaký vysoký bod v dohledu jako svůj cíl a přibližoval se k němu. Jakmile jsem jej dosáhnul, našel jsem jiný. I tato aktivita mi zabrala řadu hodin.

Má činnost v Londýně byla především výzkumná a určená pro vlastní potřeby – zkoumal jsem, co mohu ze svých pokusů vytěžit pro další uměleckou tvorbu, jak lze tyto formy akcí zprostředkovat publiku atd. Zároveň však jednotlivé denní výstupy představovaly svébytné performance s náhodnými kolemjdoucími (pro které však ve většině případů byly mé akce nerozpoznatelné od všedního života) jako diváky. Veškeré tyto počiny byly zároveň, jak už zmiňuji, dokumentovány textuálně a některé z nich i ve formě fotografií. Výzkum tedy překračoval svou laboratorní formu a stával se specifickým uměleckým vyjádřením žánrově zařaditelným jako performance/konceptuální umění.

Jednotlivé procházky a projíždky tak mohly zájemcům z řad internetových čtenářů alespoň zprostředkovaně (ostatně ve vztahu umělec-recipient se o zprostředkování jedná vždy), nabídnout stejnou svobodu, jakou jsem zažíval při své bezcílné městské hře i já.

Vliv architektury a urbanismu na vnímání světa, ale také na vlastní psychický stav a utváření jedince, popisují různí myslitelé.⁴⁸ Město a jeho působení na společnost je důležitým tématem také pro situacionisty. Právě proto navrhuji *jednotný urbanismus*, ve kterém by se jednotlivé části města od sebe odlišovaly různými, plánovaně vytvářenými, atmosférami.⁴⁹ Bojovat proti městské ideologii je stejně tak důležité jako bojovat proti mrtvému času současné společnosti.

Hovořím-li o „městské ideologii“ mám tím na mysli působení ideologie vládnoucí třídy prostřednictvím urbanismu a architektury. Způsob, jakým jsou města konstruována a druhy budov, které v nich stojí (nemluvě o účelech jednotlivých staveb) nejsou ideologicky nezátížené. I přesto, že v souvislosti s urbanismem se často používají metafory z přírodního světa, města nerostou „samy od sebe“ jako stromy. Někdo je postaví na základě určitého plánu. Ne náhodou bývá pro fikční utopické světy důležitá prezentace alternativního modelu města.⁵⁰ Vzpoura proti dominujícímu systému nepřináší jen změnu organizace života a myšlení, ale souvisí také se změnou způsobu bydlení a životního prostoru.⁵¹ Pokud se však nechceme vydat ve stopách squatterů a vyčlenit se z městského prostředí (jsme-li jeho obyvateli), nezůstává nám, než se „městské ideologii“ vzepřít přímo v urbanistickém prostředí, které nás obklopuje.

Potřeba vyjádření svobodného ducha v rámci velkoměstské organizace vedla mé kroky v londýnském průzkumu. Dosažené výsledky neměly široký dopad a už vůbec jsem neprovedl žádnou společenskou změnu. To ale rozhodně nebylo ani cílem.

Naznačená linie výzkumu, v níž se věnuji psychogeografii a urbanismu zatím rozhodně není uzavřena a mám v plánu se jí věnovat i v budoucnu. Na akce v *Anatum's Abode* jsem navázal také závěrečným výstupem svého bakalářského studia – projektem *Pozitivní revolta*.

---

48 Srov. Norberg-Schulz, Christian, *Genius loci: Krajina, místo, architektura*. Praha: Dokořán 2010, 224 s.

49 G. Debord, c.d. (pozn. 43), s. 22n.

50 Srov. Vacková, Barbora, *Prostor, moc a utopie: Ideální město a jeho společnost*. Brno: Masarykova univerzita 2010, 171 s.

51 Ostatně je to právě bydlení, ve smyslu bytí, obývání, které je specificky lidskou vlastností. Jak potvrzuje Heidegger, je to prostředí, které nás definuje. Viz. Heidegger, Martin, *Básnický bydlí člověk*. Praha: OIKOYMENH 2006, 96 s.

3 Pozitivní revolta

3.1 Od Cibulení k Pozitivní revoltě/Ideologie a ideologické státní aparáty Louise Pierra Althussera

Původní záměr realizovat komunitní projekt na squattu Cibulka nebylo z různých důvodů možné uskutečnit. Nabízela se tedy otázka, jaký nový obsah a formu zvolit pro závěrečný výstup. Můj půlroční výzkum byl ve své první části orientován převážně na squatting obecně, případně konkrétně na squatt Cibulka.⁵² Později jsem svůj přístup rozšířil na politická témata v širším slova smyslu. Zejména akce jako *Duch filmu* nebo stáž v Anatum's Abode mě naučily, jakého postupu jsem jako jednotlivec schopen v reflexi sociopolitických otázek.

Hypoteticky by bylo možné zcela změnit směřování projektu, ale vzhledem k množství již odvedené práce a nabytých zkušeností se pokračování ve zkoumané cestě zdálo jako logické. Původní tým projektu *Cibulení* – pokud vůbec kdy nějaký skutečný tým existoval – se rozpadnul. V Londýně jsem si ověřil, že jsem schopen komponovat individuálně prováděné akce ve vnitřně soudržný celek. Pro projekt *Pozitivní revolta* jsem se rozhodnul využít podobného postupu – vypracovat celou věc spíše samostatně a složit ji z více drobnějších akcí.

Z mnohosti výše naznačovaných témat jsem si vybral téma vztahu občana vůči zákonu. Zároveň jsem tím stále částečně vycházel ze své původní zkušenosti se squattery. Obyvatelům Cibulky a jiným podobným komunitám nevádí pouze neuspokojivá situace chátrajících budov, ale (kapitalistický) vládnoucí systém celkově, zákony, které zavádí a způsob, kterým dbá na jejich dodržování.

Zavádění zákonů a norem je projevem toho, o čem neomarxistický filosof Louis Pierre Althusser, ve svém stěžejním textu *Ideologie a ideologické státní aparáty*⁵³ hovoří jako o represivním státním aparátu (RSA). Působení represivního státního aparátu (který je jen jeden) je vždy kombinováno s ovlivňováním prostřednictvím řady ideologických státních aparátů (ISA). I přesto, že v názvu ISA je také slovo „státní“, jsou tím myšleny i takové aparáty, které nejsou ovládány státem přímo, ale přesto slouží k potvrzení jeho dominantní pozice (rodina, média, náboženství aj.). Kombinací těchto prostředků udržuje vládnoucí třída svou moc.

Zákony, jakožto projevy RSA, jsou jednoznačně definovány. Můžeme si je přečíst (stát nás dokonce upozorňuje, že musíme, byť za neznalost zákona – pokud jej neporušíme – v naší společnosti nejsou stanoveny tresty) a porovnat, které z nich jsou v souladu s našimi morálními a etickými hodnotami. Kritéria každého člověka se pochopitelně různí a proto je zapotřebí určité jednotné normy stanovující pravidla chování. Povinností občana vůči státu je zákony dodržovat, nicméně odvažují se tvrdit, že důležitější než to, je závazek člověka vůči světu a lidské morálce.

Pokud se zavedenými normami nesouhlasíme, existují různé způsoby, jak proti takovému nastavení bojovat. Hlasováním ve volbách, vlastní politickou činností, demonstracemi, revolucí atd. Případně prostým nerespektováním stanovených zákonů. V takovém případě je samozřejmě nezbytné být zároveň připraven na případné potrestání ze strany státu.

Být trestán za porušení zákona, který považujete za nesmyslný, je bolestivé, ale zároveň naprosto legitimní a také správné. Nechci se nyní pokoušet

---

52 Viz podkapitoly 2.1, 2.2.1, 2.2.2.

53 Althusser, Louis Pierre, *Ideology and Ideological State Apparatuses*. In: Týž, *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press 1971, s. 126-186.

zodpovědět otázku nezbytnosti zákona pro člověka, přesahuje možnosti této práce, vznesu tedy jen úvahu: zákon, ať už psaný nebo řečený, případně alespoň určitá sada morálních kódů, jsou nezbytné k fungování jakéhokoliv lidského společenství. Nemožnost potrestat vraždu by logicky vedla zpět k naší pudové přirozenosti, absolutní anarchii založené na nadvládě silnějšího. Proto považuji existenci zákonů za důležitou součást naší společnosti. Přesto s některými u nás uplatňovanými zákony nesouhlasím, porušuji je a jejich porušováním se vystavuji riziku potrestání. Výše sice zmiňuji, že udělení trestu za nerespektování práva je správné, a to i u takového zákona, se kterým nesouhlasím. To sice ano, ale také to neznamená, že bych neudělal maximum proto, abych se výkonu takového trestu vyhnul.

V našem právním systému vycházíme z tištěné, nikoliv například ústní, podoby zákonů, v případě jejich porušení je tedy možné se opřít o konkrétní texty. Jsou psány takovým způsobem, aby byly co možná nejsrozumitelnější a na jejich výkladu se shodly obě strany. V případě jednoznačně definovaného zákona ovšem nastává problém, protože v tom případě tento není schopen reflektovat detaily jednotlivých zločinů a přestupků. Menší hříšníci tak mohou být potrestáni více, než si zaslouží nebo ti velcí méně. V opačné situaci až příliš volně definovaného zákona může zase jednodušeji dojít k jeho zneužití.

Represivní státní aparát tedy umožňuje větší či menší míru svobody ve výkladu zákona. Zneužití je možné z obou stran, jak u pachatele (nesmyslná tvrzení sloužící vlastní obhajobě), tak u vykonavatele moci. Ti druzí mají však značnou výhodu – nezávisle na zručnosti argumentace pachatele, jsou to vždy soudci, případně policisté, kteří v důsledku rozhodují o tom, jaký výklad zákona je v daném případě správný. Situaci může předcházet výměna názorů mezi oběma stranami (v případě soudů může taková diskuze probíhat dlouhou dobu za přispění mnoha lidí), nicméně je to vždy zástupce vládnoucí třídy, který vynáší rozsudek. To sebou nese různé problémy.

Všichni občané podléhají nevyhnutelně jak vlivu RSA, tak ideologických státních aparátů. Prostřednictvím ISA je jedinec ovlivňován již před narozením⁵⁴ a z jejich vlivu se nemusí vymanit až do smrti. Prostřednictvím tzv. ideologické výzvy⁵⁵ jsou občané oslovováni vládnoucí třídou, a aniž by o tom věděli, je jim přiřazována určitá role ve společnosti. To jim umožňuje stávat se jednotnými, celistvými, jak ve vztahu k sobě samému, tak z hlediska dalších sociálních vazeb. Porozumění vlastnímu *raison d'être* přináší potěšení. Jak píše představitel frankfurtské školy Theodor Adorno a Max Horkheimer: „podvedené masy [podléhají] mýtu úspěchu [...] Neomylně trvají na ideologii, kterou byli zotročeni.“⁵⁶

Působení ideologických státních aparátů se, dle Althussera, nevyhýbá ani vládnoucí třídě a jejím zástupcům.⁵⁷ Z tohoto okruhu tedy nejsou vyčleněni ani vykonavatelé moci represivního státního aparátu. Konkrétně mám teď na mysli zejména policejní síly.

Zákon sice vyjadřuje vůli vládnoucí třídy, ale alespoň je možné se seznámit s jeho konkrétním zněním. Pokud je v té které zemi právo dodržováno, víme, jaké následky nás v případě jeho překročení čekají. Situace se komplikuje u těch zákonů, které jsou nastaveny otevřeněji a jejichž interpretace se různí. V takových momentech by měl rozhodovat zdravý rozum a morální citění

---

54 Tamtéž, s. 176.

55 Tamtéž, s. 174.

56 Adorno, Theodor W. - Horkheimer, Max, *Dialektika osvícenství*. Praha: OIKOYMENH 2009, s. 134-135. cit. dle Kužel, Petr, *Filosofie Louise Althussera: O filosofii, která chtěla změnit svět*. Praha: Filosofia 2014, s. 247.

57 L. P. Althusser, c.d. (pozn. 53).

policisty/soudce. Svoboda takového přístupu je však pouze zdánlivá. Policisté především touží po stvrzení své vlastní existence, po naplnění svého *raison d'être* jakožto policistů. K takovému počínání patří demonstrace síly, nošení uniforem, rozhodnost, nebojácnost atd.

Jiným příkladem může být úloha odbojného intelektuála. U jedince se projevuje čtením knih s politickou tematikou, zájmem o práva menšin a ekologii, účastí na demonstracích atd. Takto je naplňována představa pseudorevolucionáře o sobě samém a i takové vládnoucí třída potřebuje. Pokud míra revolty nepřekročí únosnou mez, je tato žádaná, protože společnost pak působí svobodněji.

V případě represivního státního aparátu záleží tedy do značné míry na konkrétním zástupci dané instituce, a na míře jeho oddanosti konceptu přiděleném mu ideologickou výzvou, jaký postoj zaujme vůči pachateli.

V tomto tematickém okruhu se pohyboval můj bakalářský projekt *Pozitivní revolta*. Některé z mnou kladených otázek by mohly znít třeba takto: Kdo vydává zákony a k čemu jsou dobré? Kdo dbá na jejich dodržování? V čem se liší přístupy vykonavatelů státní moci v jednotlivých situacích a proč? Jaký vztah lze zaujmout k zákonům, které jsou neslučitelné s mým morálním kodexem?

Zabýval jsem se zejména drobnými trestnými činy a přestupky, mým cílem ale rozhodně nebylo poukazovat pouze na problematičnost jedné z úrovní státního aparátu, ale na této konkrétní situaci nabídnout také úvahu o fungování našeho společenského zřízení a zákonů v něm, jako v celku.

3.2 Praktické parametry projektu

Hlavní náplní bakalářského projektu *Pozitivní revolta* bylo deset drobných performancí realizovaných ve *veřejném prostoru* měst Praha a Kutná Hora. Jednotlivé akce jsem provedl během dubna 2015. Časy a místa konání jsem dopředu neavizoval, důležitá pro mne byla zejména následná dokumentace. Pořizované záznamy byly dvojího druhu – chtěl jsem prozkoumat jak statické, tak časové záznamové médium, sedm akcí je proto zaznamenáno fotograficky, tři jsou ve formě videozáznamu. Při upřednostňování média jsem kladl důraz také na povahu akce samotné. Jednotlivé intervence dokumentovali různí lidé⁵⁸, výjimečně jsem se zhostil této aktivity já sám.

Své konání jsem průběžně zveřejňoval v tajné facebookové skupině „Pozitivní revolta“. Je-li skupina-diskuzní fórum ve facebookovém prostředí „tajná“, znamená to, že je neviditelná dalším uživatelům sociální sítě a je možné se do ní přidat pouze na pozvání již registrovaného člena. Do skupiny jsem přidal cca 200 lidí z okruhu mých facebookových „přátel“, u nichž jsem se domníval, že by je projekt mohl zajímat. Kvůli ilegální povaze zaznamenávaných aktivit jsem nevolil otevřenou platformu (na začátku nebylo zcela jasné, jak závažné budou některé přečiny). Dalším důvodem byl záměr vytvořit pocit určité spřízněnosti a spiklenectví mezi jednotlivými členy.

Na tuto internetovou platformu jsem vždy (zpětně) umisťoval místo a čas své aktivity, její stručný popis a uvedení s činností souvisejících zákonů.⁵⁹ Veškeré informace byly prezentovány v české i anglické jazykové verzi – členy skupiny byli také cizinci. Zúčastněné jsem vybízel k diskuzi a reagoval na případné připomínky.

---

58 Tereza Kerle, Lukáš Brychta, Matěj Čebiš, Jana Stanulová, Ivo Sedláček, Petr Vítek a Lenka Benešová.

59 Jejichž správnost prověřoval právník Jindřich Fuka.

Po úspěšné realizaci jednotlivých akcí jsem veškerou dokumentaci přemístil na již veřejně přístupné internetové stránky.⁶⁰ Nekopíroval jsem pouze původní komentáře.⁶¹ Důležité pro mne bylo, aby na nově založeném webu zůstala zachována možnost vkládání poznámek čtenářů.

V nadcházející podkapitole představuji samotné intervence (ovšem bez dořikávajících připomínek, viz dále). Projekt považuji za kompaktní celek, ve kterém od sebe jednotlivé části nejsou oddělitelné. Jako definitivní výsledek vnímám především webové stránky *positiverevolt*, v podobném smyslu jako například politická skupina Rafani pojímá své výstavy nebo jako bývají vydávány knihy fotografií. I v těchto případech je výsledné dílo složeno z dílčích segmentů.

3.3 Jednotlivé akce

Následuje představení jednotlivých akcí. Uvádět je budu ve formátu, v němž jsou k dispozici i na stránkách *positiverevolt*, včetně případných nespisovných termínů. Protože je tato práce psaná v českém jazyce, původní anglická verze zde není zahrnuta. Pro větší přehlednost je každá akce rovnou v textu obohacena o fotografii v menším rozlišení. Další ve větším rozlišení nalezne čtenář v závěru práce,⁶² celou dokumentaci na zmiňovaném webu. V případě třech akcí zaznamenaných na video uvádím v textu statický záběr z videa a na příkládaném DVD jednotlivá videa.⁶³ Pro doplnění jsou některé performance doprovázeny citátem z facebookové skupiny projektu, ovšem bez uvedení jmen komentátorů. Vlastních připomínek se vzdávám a ponechávám rozhodnutí o smysluplnosti či nesmyslnosti jednotlivých akcí a zákonů s nimi souvisejících na každém čtenáři.⁶⁴

Cituji-li konkrétní represivní opatření, neznamená to, že lobbuji za jejich zrušení. V tom se ostatně odlišuje aktivismus, či přímo politická činnost, od umělecké tvorby, jak si ukážeme v kapitole 4. Vyjadřuji pouze své občanské stanovisko vybízející k zamyšlení nad těmito zákony a nařízeními a zejména *apeluji k přemýšlení nad úlohou práva a jeho prosazování obecně.*

3.3.1 #1 Krádež

Dne 1. 1. 2015 mezi 12.00 a 12.30 jsem odcizil z veřejného odpadkového koše na Václavském náměstí v Praze prázdnou krabičku od cigaret.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Věděli jste, že odpad vyhozený do popelnice se stává majetkem města/firmy vlastníci kontejnery? Pokud z koše vyjmete nějaký předmět a ponecháte si jej, porušujete § 50 Zákona o přestupcích a podle odstavce 2 tohoto paragrafu vám může být vyměřena pokuta až do výše 15 000 Kč.

---

60 Veřejně přístupné webové stránky mého bakalářského projektu:

<<https://positiverevolt.wordpress.com/>> [cit. 14. 8. 2015].

61 Jejich autoři je původně vkládali do veřejně nepřístupného diskuzní fóra, přemístit je na jinou, otevřenou platformu se mi proto nezdálo vhodné.

62 Viz Přílohu 8.

63 Viz Přílohy IV, V a VI.

64 Stejný postup jsem uplatňoval také ve facebookové skupině projektu (reagoval jsem pouze na případné komentáře) a jednotlivé akce nedovysvětluji ani na stránkách *positiverevolt*. Tato nedořečenost je záměrná a ještě o ní bude řeč v podkapitole 3.4.

Citát: „Jednou na dumpsteru⁶⁵ jsme potkali policajty a nic, kontrolovali doklady, usmívali se a klidně nás nechali dál krást mrkev s bramborama.“

Obrázek č. 1, foto: Tereza Kerle

3.3.2 #2 Jízda načerno

Dne 8. 4. 2015 mezi 17.00 a 17.30 jsem jel linkou metra A ze zastávky Dejvická do zastávky Nemocnice Motol a zpátky. Při této své aktivitě jsem u sebe neměl platný cestovní doklad. Pro svou cestu jsem se oblékl do kostýmu mimozemšťana – při případném střetu s revizorem bych absenci cestovního dokladu vysvětloval tím, že na mne se lidské zákony nevztahují.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Povinnost platit za MHD je určována dle § 37 zákona č. 266/1994 Sb. a § 4 vyhlášky Ministerstva dopravy č. 175/2000 Sb. Nejčastější výše pokuty v Praze je 800, respektive 1500 Kč. Více viz <http://www.dpp.cz/vyse-prirazky/> .

Citát: „To je celkem škoda, že nedošlo [ke konfliktu s policií] ... to by mě zajímalo, ta mimozemská pravidla dopravy.“

---

65 V tomto citátu se autor odkazuje k tzv. *dumpster diving* , doslova „potápění se do popelnic“, tedy vybírání popelnic a kontejnerů za účelem nalezení potravy nebo jiných produktů. Nemusí se přitom vůbec jednat o lidi, kteří by si nemohli jídlo koupit. Vyjma snahy ušetřit motivuje *freegany* , tedy zastánce *dumpster divingu* , k této činnosti také negativní vztah k plýtvání obchodních řetězců. Z hlediska českého práva je však jejich aktivita ilegální. Viz Raduševič, Mirko: Co je tzv. „ *dumpster diving* “. *Literární noviny* . Dostupný na WWW: <<http://www.literarky.cz/civilizace/89-civilizace/14530-vite-co-je-tzv-dumpster-diving>> [vyšlo 4. 5. 2015; cit. 14. 8. 2015].

Obrázek č. 2, foto: Petr Víték

3.3.3 #3 Konzumace alkoholu

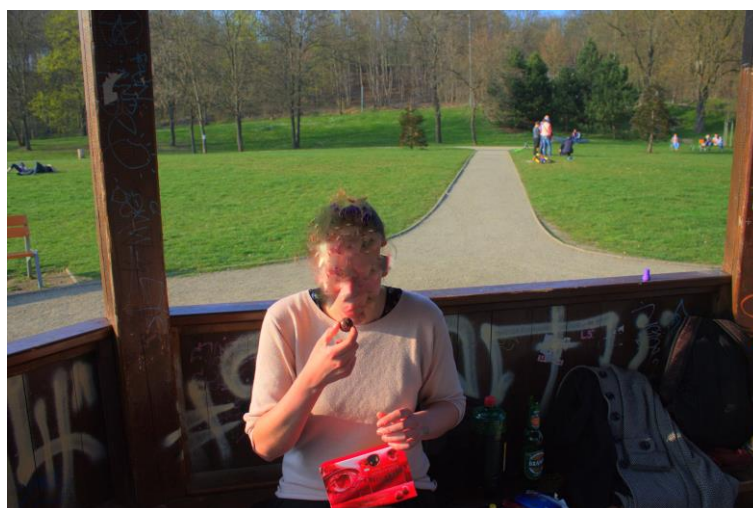
Dne 10. 4. 2015 mezi 16.30 a 18.30 jsem spolu s dalšími lidmi konzumoval v parku Podviní v Praze-Vysočanech čokoládové bonbóny obsahující alkohol. Abych nevystavil ostatní zúčastněné riziku dodatečné policejní perzekuce, vyretušoval jsem jejich tváře.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Vyhláška hlavního města Prahy č.12/2008 a její následné úpravy zakazují konzumaci alkoholu na 837 místech v Praze. Pachatel může být pokutován maximálně částkou 1000 Kč.

Citát: „Rumové pralinky na veřejnosti, to nevím, jestli už to nezasahuje moc daleko!“

Obrázek č. 3, foto: Antonín Brinda

3.3.4 #4 Zneužívání drog

Dne 13. 4. 2015 mezi 14.15 a 14.30 jsem v Praze-Holešovicích vykouřil jednu marihuanovou cigaretu (joint). Nejprve jsem marihuanu konzumoval

ilegálně (držice joint v ruce a máje tedy drogu ilegálně v držení), posléze legálně (máje joint přilepený páskou k větvičce, nikoli ve vlastním držení), byť celý akt lze interpretovat více způsoby.

Svou činnost jsem zachytil na video. Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

„Užívání [...] návykových látek není v ČR protiprávní. [...] Trestné [...] je držení návykové látky. [...] Z podstaty a logiky věci tedy vyplývá, že se vylučuje aplikace bez držení návykové látky.“

Zdroj: <http://www.policie.cz/clanek/myty-a-fakta-o-drogach.aspx>.

Obrázek č. 4, video: Antonín Brinda

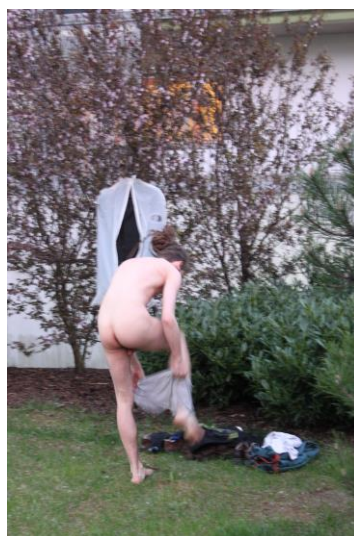
3.3.5 #5 Nahota

Dne 17. 4. 2015 mezi 19.30 a 20.00 jsem se ve veřejném parku převléknul.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Nahota na veřejnosti je u nás postihována jako přestupek dle § 47 odst. 1 písm. c) přestupkového zákona, dle něhož může být pachatel pokutován až do výše 5 000 Kč, případně dle jiné interpretace se může jednat i o trestný čin (např. § 358 Výtržnictví zákona č. 40/2009 Sb.). V tom případě by odsouzenému hrozil trest odnětí svobody až dvě léta.

Obrázek č. 5, foto: Jana Stanulová

3.3.6 #6 Graffiti

Dne 20. 4. 2015 mezi 17.45 a 18.15 jsem na zídku na periférii města nasprejoval sluníčko.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Graffiti je u nás přísně postihováno – z hlediska českého práva se vždy jedná o trestný čin a pachatelé hrozí trest odnětí svobody až 1 rok, případně až 6 let, dle konkrétních podmínek. Jedná se o § 228 Poškození cizí věci trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

Citát: „Už mi uniká, co je na tom pozitivního. Nahota, okej, diskutovala bych, ale na tom zákonu o graffiti nic špatného není, podle mých měřítek.“

Obrázek č. 6, foto: Antonín Brinda

3.3.7 #7 Spaní v parku

Dne 21. 4. 2015 mezi 17.00 a 17.30 jsem si lehnul na trávu v parku v Praze-Michli a podřimoval tam.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Spaní na veřejnosti není právně jednoznačně ošetřeno. Neexistuje sice žádný zákon, který by spaní na veřejnosti vysloveně zakazoval, tento čin může být nicméně postihován např. dle § 47 odst. 1, písm. c) zákona ČNR č. 200/1990 Sb o přestupcích. Přestupku se v tomto případě dopustí ten, kdo "vzbudí veřejné pohoršení".

Pachatelé může být uložena pokuta až do výše 5 000 Kč.

Citát: „Pozor! V tomto videu se nic nestane!“

Obrázek č. 7, video: Tereza Kerle

3.3.8 #8 Vstup na cizí pozemek

Dne 25. 4. 2015 mezi 16.00 a 16.15 jsem se v Kutné Hoře-Sedlci přeplazil na soukromou louku.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

...

Při vstupu na cizí pozemek mohou být relevantní např. § 50 přestupkového zákona (Přestupky proti majetku), za jehož porušení může být uložena pokuta až do výše 15 000 Kč. Pokud by se jednalo o příslušenství bytu či domu mohlo by se jednat také o trestný čin dle § 178 trestního zákoníku (Porušování domovní svobody). V takovém případě může být pachatel potrestán odnětím svobody až do výše dvou let.

Obrázek č. 8, foto: Matěj Čebiš

3.3.9 #9 Rušení nočního klidu

Dne 28. 4. 2015 mezi 22.45 a 22.46 jsem v ulici v centru města vyluzoval, spolu s dalšími zúčastněnými, hlasité zvuky. Stejně jako během akce #3 (Konzumace alkoholu) jsem tváře dalších spolupachatelů z obavy o jejich bezpečnost vyretušoval.

Ke konfliktu s policií nedošlo.

... Rušení nočního klidu (22.00-06.00) je přestupkem dle zákona č. 200/1990 Sb o přestupcích, § 47. Pachatel může být postižitelný peněžitým trestem až do výše 5000 Kč.

Citát: „Proti minutě ticha minuta křiku.“

Obrázek č. 9, video: Lukáš Brychta

3.3.10 #10 Porušení přepravních podmínek PID

Dne 30. 4. 2015 mezi 15.00 a 15.15 jsem se v tramvaji napil vody, opřel jsem se o dveře, položil si batoh na sedadlo a lehnul jsem si na sedadlo. Ke konfliktu se zaměstnanci PID (ani s policií) nedošlo.

...

Za porušení přepravních podmínek Pražské integrované dopravy Vám hrozí pokuta ve výši 400 Kč, podle bodu 8.7 Smluvních přepravních podmínek PID. (V mém případě se tedy mohlo jednat až o pokutu 1600 Kč).

Obrázek č. 10, foto: Tereza Kerle

3.4 Pozitivní revolta (ne)konkrétní

Na předchozích stranách jsme se seznámili s dílčími výstupy projektu, krachem mé práce s komunitou obyvatel squattu Cibulka a nalezením odlišného tématu a formy. V této podkapitole více rozvedu, co jsem si od projektu *Pozitivní revolta* sliboval a jak jej lze vztáhnout k mé dřívější politicky orientované tvorbě.

Přihlédneme-li k předchozím popisovaným výstupům, je možné upozornit na několik přetrvávajících rysů této mé politické linie. Jedná se například o „lyricko-humorné tendence okořeněné nezávaznou postmodernou [které] jsou u nás považovány za pravé umění,“⁶⁶ jak píše (ne o mně) Michal Šiml, člen skupiny Pode Bal, věnující se politickému umění. Tendenci považuje Šiml v kontextu českého umění devadesátých let (kdy Pode Bal začínal) za důležitou, až normotvornou a související se „zakořeněný[m] nezvyk[em] českých umělců jasně artikulovat.“⁶⁷ K takovému přístupu se Pode Bal staví negativně a navrhuje zaujetí jednoznačnějšího postoje.

Poměrována optikou Pode Balu, by má akce *Duch filmu* nejspíš nezískala mnoho uznání. Naštěstí (dnes už) neexistuje žádný vzor správného umění. Ostatně jiná tuzemská skupina věnující se politickému umění, Rafani, se v mnohých svých akcích vydává směrem přesně opačným. Dokazují to jak jejich výstavy, tak způsob, jak se ke své tvorbě vztahují: „[...] máme pocit, že v abstrakci je smysl umění, že je sice třeba ji podložit nějakou konkrétní aktivitou, ale že ten výstup by měl být abstraktní.“⁶⁸

Pozitivní revolta je stejně nevážná, hravá, jako *Duch filmu*, *Analýza* i londýnské pokusy. V duchu postmoderny se i zde nabízí širší interpretační pole. Přesto je podle mého základní idea konceptu jednoduše pochopitelná, pokud se recipient k dílu vztahuje jako k celku. Projekt se ptá: jaké zákony platí v naší zemi, jak se dbá o jejich dodržování, jaký dopad mají tato nařízení na mě konkrétně – omezují mne, nevšímám si jich, aktivně se snažím o jejich změnu...? A podobně. O umění, a o vlastní tvorbě zvláště, je obtížné hovořit, je totiž velký rozdíl mezi uměleckou tvorbou a vědou. „Umění nefunguje jako převod nějakých tezí. Něco se musí odehrávat v tom bezprostředním, konkrétním momentu setkání s divákem,“ říkají Rafani.⁶⁹ Jednoznačná artikulace vyžadovaná Pode Balem musí být podle kontextu někdy umělcem cíleně rozostřována, ostatně ani mnoho akcí Pode Balu se nedá jednoznačně uchopit.⁷⁰ Ani *Pozitivní revolta* neříká jednoznačně: ten a ten zákon je špatný. Nebo přístup policie je špatný. Nebo porušovat zákony je správné.

Tvrzení Rafanů, že „umění nefunguje jako převod [...] tezí“ nicméně také nesmíme brát zcela doslovně. Je samozřejmě možné a důležité vyjadřovat uměním určitý názor. Lišit se ale může v míře své jednoznačnosti. Příliš přímočaré umění se může stát dokonce kýčem a být tudíž z umělecké sféry vyřazeno. Ne náhodou řadí estetik Tomáš Kulka ve své knize *Umění a kýč* mezi tři podmínky nezbytné k definici kýče „objekty a témata [jež jsou] okamžitě identifikovatelné.“⁷¹

---

66 Pode Bal, *Pode Bal 1998-2008*. Praha: Divus 2008, s. 239.

67 Tamtéž.

68 Vítková, Lenka, Hlášená demonstrace: Rozhovor se skupinou Rafani. In: Faltýnová, Martina – Korecký, David – Rydval, Michal (eds.), *Rafani 2000-2006*. Praha: Fra 2007, s. 210.

69 Tamtéž, s. 189.

70 Srov. *Eutopia* (2000), *Extradiction* (2002), *Converse* (2005) aj. Různé interpretace nabízí také zejména pozdější práce, v nichž skupina reflektuje dějiny umění.

71 Všechny tři Kulkovy podmínky zní takto: „1) Kýč zobrazuje objekty nebo témata, která jsou všeobecně považována za krásná, anebo která mají silný emocionální náboj.

V souvislosti se svým bakalářským projektem jsem se setkal s řadou reakcí, většina z nich vycházela pouze ze znalosti dílčích částí, a proto bylo pro některé z recipientů obtížnější pochopit smysl mého počínání. Uvedu příklady některých argumentačních sporů.

Tvrzení: Za konzumaci rumové pralinky (#3) nikdy nebudeš pokutován, akce je nesmyslná.

Odpověď: Ano, v praxi se to nikdy nestane, ale to není podstatné. Důležité je, že z právního hlediska je konzumace rumové pralinky ilegální a pokud by se ten který policista rozhodnul, měl by plné právo mě pokutovat. Naše společnost je organizována na základě řady neviditelných pravidel, o jejichž existenci v některých případech ani nevíme nebo nad nimi nepřemýšlíme. Jezení rumové pralinky v parku je uměleckým ztvárněním přednášky o právu, hravou osvětou.

Tvrzení: Tobě se také nelíbí, když kvůli nějakému opilci nebo hlasité hudbě u souseda nemůžeš spát. Je nesmyslné propagovat rušení nočního klidu (#9).

Odpověď: Nesnažím se o zrušení konkrétního paragrafu zákona o přestupcích, které se k situaci vztahuje. Pouze upozorňuji na to, že posuzování škodlivého dopadu na okolí spočívá v té které situaci vždy na subjektivním rozhodnutí k tomu pověřené osoby. Takový člověk může být více či méně důvěryhodný, v jeho zájmu je každopádně vždy vykonávat vůli vládnoucí ideologie a adekvátně reagovat na ideologickou výzvu.

Tvrzení: Je zjevné, že ty z přepravních podmínek PID (#10), které jsi porušil, nedodrжуje nikdo. Nařízení jsou to možná absurdní, ale v praxi nikoho nezajímají, takže to není podstatné.

Odpověď: Není důležité, zda je ten který zákon skutečně dodržován, ale že existuje. Pokud by měl k tomu způsobit zaměstnanec PID ten den špatnou náladu nebo chtěl co nejlépe naplnit svou úlohu určenou mu ideologickou výzvou, pokutován bych být mohl. Pravděpodobně se to nikdy nestane, ale je třeba se nad celou situací zamyslet ve větší šířce. Přetrvávají-li ve společnosti nařízení a zákony, které nikdo nedodrжуje a nikdo je neuplatňuje, k čemu takové zákony jsou?

Agilnímu zástupci represivního aparátu se zde potenciálně nabízí skrytý nástroj, který může v pravou chvíli použít. Opakuji, že není důležité, zda je konkrétní zákon vždy uplatňován, ale že existuje. Jsou-li nařízená opatření nesmyslná, měla by se buď zrušit, nebo upravit tak, aby byla použitelná. Pokud jsou použitelná a smysluplná, mělo by se začít více dohlížet na jejich dodržování.

3.5 Klauzurní prezentace *Pozitivní revolty*⁷²

Výklad o vzniku projektu *Pozitivní revolty*, jeho východiscích a průběhu jsme ukončili. K dovršení této kapitoly zbývá zmínit závěrečnou prezentaci mé umělecké realizace, ke které došlo v rámci letních klauzur DAMU. V prostorách hlavní budovy fakulty v ulici Karlova 26 jsme my, absolující studenti programu Divadlo v netradičních prostorech, představili v rámci společné akce *Stěhování své jednotlivé koncepty*.

Pozitivní revolty jsem prezentoval ve foyer divadla Disk. Nástěnku s fotografiemi absolujících herců jsem rebelsky přelepil popisky jednotlivých

---

2) Tyto objekty a témata musí být okamžitě identifikovatelné. 3) Kýč substantivně neobohacuje asociace spojené se zobrazovaným tématem." Kulka, Tomáš, *Umění a kýč*. Praha: Torst 2014, 57 s.

⁷² Viz Přílohu č. VII.

akcí a příslušných zákonů. Vytištěné fotografie *Pozitivní revolty* jsem umístil do samostatných dopisních obálek. Na každé z nich bylo uvedeno číslo akce a také „cena“ obálky – „5000 Kč, 15 000 Kč, 2 roky“ atd. Jednotlivé údaje odpovídaly výši pokut, případně let vězení, jež mi hrozily za porušení toho kterého zákona či nařízení. Obsah jsem umístil do starého kufru. Videá z intervencí 4, 7 a 9 jsem promítal ve smyčce na monitoru, včetně audiostopy. Obrazovka byla ležérně překryta bundou, která ji částečně zakrývala.

Já sám jsem zvolil stejný kostým jako v případě akce *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*, tedy mikinu s nápisem „Born to be wild“ a rozpuštěné vlasy. Svou prezentaci jsem pojal hereckým způsobem, snažil jsem se o evokaci dealera, veksláka. Netrpělivě jsem postával ve foyer, rozhlížel se nervózně kolem atd. Případně kolemjdoucí jsem přiváděl ke kufru a televizní obrazovce se slovy: „Hele tak tady to máte, jo, určitě něco chcete, žejo, tak já nevím co, no, máte to tady v kufru, jo tak se podívejte, o co byste měli zájem, jo, nevím, co chcete, však se nějak domluvíme. Jo a tady ještě se můžete podívat na další ještě, jasný, takhle zvedněte tu bundu, jo, nedívá se nikdo, dobrý, jako v klidu se dívejte, ale bacha, víš co. Atd.“ Podle situace jsem v roli buď přetrvával, nebo se navracel zpět do civilu a vysvětloval zájemcům detaily projektu.

Nepředstavoval jsem pouze jednotlivé akce, ale zároveň kombinací volených prvků tematizoval jejich obsah i na formální úrovni a vytvářel tak atmosféru hravé ilegality. Svou postavou jsem odkazoval ke všem „malým rybám“ – drobným dealerům, zlodějíčkům, feťákům či bezdomovcům⁷³, kterých zejména se dotýkají jednotlivé zákony související s *Pozitivní revoltou*.

Součástí byla také drobná performance. Nejprve jsem s transparentem „Performance teď/Performance now“ akci vyhlásil a vyšel před budovu. Následně jsem v zredukované podobě předvedl šest akcí, které byly součástí *Pozitivní revolty* – vyjmul jsem reklamní prospekt z odpadkového koše (#1), napil jsem se piva (#3), v ruce jsem držel paličku marihuany, kterou jsem následně požil (v tomto případě jsem konopí snědl), (#4), svléknul si částečně kalhoty a chvíli ukazoval své nahé pozadí (#5), nakreslil křídou na zeď školy několik nápisů⁷⁴ (#6) a lehnul si na chodník (#7). Znění příslušných zákonů vytištěných na drobném letáčku v českoanglické verzi distribuovala kolemjdoucím má spolužačka Heidi Hornáčková.

Následujícího dne jsem o prezentaci i o projektu celkově krátce hovořil v rámci tradiční klauzurní diskuze. Rád bych na tomto místě vyjasnil jeden z bodů, který tehdy nebylo z časových důvodů možné více rozvádět. Bylo mi totiž vytknuto, že připomenutí akce #7, tedy ležení na chodníku, bylo provedeno herecky. Na zemi jsem strávil jen několik málo minut a situaci člověka v podobné situaci, který např. doopravdy přespává na lavičkách, jsem neměl možnost prozkoumat. Ano, s tím se plně ztotožňuji, rozhodně to ovšem nepovažuji za chybu, za problém.

Jistě by bylo možné vydat se cestou extrémního testování reality – chodit nahý po ulici, opít se, sprejovat v centru města, přespát na ulici atd. a čekat, jak budou policejní aparát a jiné subjekty reagovat. Parametry takového projektu

---

⁷³ Píši-li o bezdomovcích jako o „malých rybách“, tedy jako o zločincích, není to náhoda, ani projev mé nesnášenlivosti. Takto klasifikování jsou v očích policistů a nad projektem *Pozitivní revolta* lze do značné míry uvažovat právě v souvislosti s bezdomovci. Jsou to tito občané, na které bývají uplatňována jiná kritéria, než na zbytek obyvatelstva. Dodržování předpisů, které jiní denně porušují, může být v případě „pochybně vyhlížejího“ člověka, tvrdě vyžadováno. Nemluvě o aplikaci zákonů, které ani neexistují. Podobné situace znám z vlastních zkušeností.

⁷⁴ „Damu smrdí. Lojza prdí. Čeněk je debil. Toto je nápis bílou křídou.“

jsou dobrodružné a lákavé a nepochybně by přinesly řadu zajímavých zkušeností a podnětů.

Pozitivní revolta v mém pojetí však nebyla takto nastavena. Důležitou roli zde sehrávala konceptuální rovina, tedy realizace díla na myšlenkové úrovni. Zároveň bylo podstatné, že k porušování zákonů opravdu docházelo. Pokud budeme o *Pozitivní revoltě* uvažovat jako o konceptuálním díle, můžeme říct, že artefakt webových stránek *positiverevolt* je pouze hmotným nosičem díla, které se realizuje až v myslích jednotlivých recipientů.⁷⁵ Proti takovému pojetí nic nenamítám. Na rozdíl od výše zmíněné kritiky, která je nepochopením mé práce.

Částí o klauzurní prezentaci jsme uzavřeli kapitolu věnující se samotnému dílu *Pozitivní revolta*. V poslední kapitole práce se stručně zamyslíme nad tzv. politickým uměním, mezi něž je možné zařadit i můj absolventský projekt.

---

75 Srov. Glennová, Martina: Konceptuální umění. *Artmuseum.cz* Dostupný na WWW: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=75http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=75 [vyšlo 9. 6. 2009; cit. 15. 8. 2015].

4 Politické umění

V poslední kapitole se zamyslíme nad fenoménem politického umění a pokusíme se vyjasnit si poněkud nepřehlednou terminologii, která v souvislosti s tímto druhem umělecké tvorby panuje. Splatíme také svůj dluh z podkapitoly 3.4, v níž jsme se odkazovali na významné české umělecké skupiny věnující se politickému umění⁷⁶ - Rafany a Pode Bal a stručně si přiblížíme jejich tvorbu. Důležití jsou pro nás nejen z důvodu rozšíření této práce o určitý umělecký kontext, ale také proto, že v chápání politického umění se s těmito skupinami v mnoha ohledech ztotožňují.

4.1 Pode Bal

Rok založení skupiny: 1998

Zakládající členové: Petr Motyčka, Antonín Kopp, Pavel Jedlička, Martin Krpec, Hana Valihorová

Výběr z akcí: *Prohibice parlamentu* (1998), *Větší množství státní drogy* (1999), *TGM chicken* (1999), *Eutopia* (2000), *Malík urvi* (2000), *Zimmer frei* (2002), *Lidé lidem* (2002), *Serial Sniper* (2003-2004), *Converse* (2005), *Flagelanti* (2006), *Lety* (2006), *Cover Art* (2007)

O skupině:

„Skupina Pode Bal pracuje s širokým spektrem přístupů od performancí a pseudoreklamních kampaní, k politickému aktivismu. Pode Bal intervnuje do veřejného prostoru, pořádá přednášky a prezentace na téma uměleckého aktivismu, imituje komerční grafické postupy a provokuje naše národní špatné svědomí. Mezi tématy, jimž se skupina věnuje, patří drogová tematika (*Prohibice parlamentu*, *Větší množství státní drogy*), politický extrémismus (*Extrémní kampaň*, *ReAction Painting*), problematické aspekty naší národní minulosti (*Malík urvi*, *Zimmer frei*, *Věrní zůstaneme*, *Flagelant T-shirts*), práva menšin (*Zahrádka*), genderová problematika (*Crossdressing*, *Stop násilí na ženách*), otázky multikulturalismu (*Converse*) a kritika uměleckých institucí (*Institucionalizované umění*).“⁷⁷

Jednou ze strategií skupiny Pode Bal je prezentace „jasně artikulovaného názoru,“⁷⁸ jež se projevuje například takzvaným *demarketingem*, tedy subverzivním přetvářením reklamních sdělení. Příkladem může být výstava *Větší množství státní drogy* (1999), která „manipuluje reklamy na ilegální drogy tak, že tyto reklamy propagují drogy ilegální.“⁷⁹ Jiným příkladem může být instalace *TGM Chicken* (1999) ve které skupina pracuje s logem firmy KFC a srovnává tak postavu „tatíčka Masaryka, zakladatele českého státu“ se současnou postsocialistickou epochou naší země.

---

76 Další významné skupiny věnující se v našem prostředí politickému umění jsou např. Ztohoven, Guma Guar, Ládví, Czakra aj.

77 Anon.: Pode Bal. *Artlist – Centrum pro současné umění Praha*. Dostupný na WWW: <<http://www.artlist.cz/skupiny/pode-bal-911/>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

78 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 238.

79 Mou oblíbenou je například reklama na heroin. Na plakátu se spokojeně se usmívajícím mužem konformního vzhledu jsme se mohli dočíst: „Klíčem k tajemství H-1 je jeho speciální ‚flow injection‘. Její první část zvyšuje efektivitu na maximum, druhá usměřňuje vstřík do jemného proužku a zintenzivňuje euforický nástup vynikajícího svěžího heroinu. Definitivně vysoké hodnoty. Překvapivý nástup.“ Citace v textu Tamtéž, s. 179. Citace v poznámce pod čarou Tamtéž, s. 18.

Mezi rozpoznávací znaky skupiny patří jistá líbivost (profesí většiny členů je grafický design), která se ale v souvislosti s *demarketingem* jeví jako nezbytná. Subverze Pode Balu vůči reklamní estetice probíhá na poli této estetiky samotné. Prezентují sice „objekty nebo témata, které jsou všeobecně považovány za krásné, anebo mají silný emocionální náboj“, navíc jsou „tyto objekty a témata [...] okamžitě identifikovatelné.“⁸⁰ Při bližším pohledu však zjistíme, že náš úsudek byl mylný a co jsme považovali za „okamžitě identifikovatelné“ se komplikuje (v případě drogových plakátů – nejednalo se ani o podporu legálních státních drog, ani o represivní kampaň vůči těm ilegálním; TGM – na první pohled si nemusíme všimnout úpravy dobře známého loga, již při tom druhém si však uvědomíme, že kuřata zabíjí KFC, ne TGM). Tento druh subverze tedy v důsledku rozhodně *obohacuje* „asociace spojené se zobrazeným tématem“⁸¹ a zcela jistě *nesplňuje* třetí Kulkovu definici kýče a pravděpodobně ani podmínkou druhou.

Tento způsob *demarketingu* sice není kýčem, naopak na něj útočí, přesto se jedná o poměrně prvoplánové umělecké ataky.⁸² Sofistikovanější *demarketingové* strategie využila skupina v projektu *Leiden der 6. armee* (2005), ve kterém reagovala na postavení památníku wehrmachtu rakouským státem v okolí Volgogradu. Na tento značně kontroverzní čin, proti kterému protestovali jak ruští veteráni, tak obyvatelé Volgogradu se Pode Bal rozhodnul reagovat návrhem postavení podobného pomníku v centru Vídně. „Je to [...] zhmotněná ostuda Rakouska,“⁸³ můžeme se dočíst o návrhu v katalogu skupiny Pode Bal.

Překvapivě proti vztyčení památníku nikdo neprotestoval, ani obyvatelé Vídně, ani její čelní zastupitelé. Zcela proti očekávání byl naopak návrh podporován čelnými osobnostmi města. Díky sofistikovanosti subverze a realizovatelnosti navrhované stavby nebyla původní kritičnost konceptu mnohými ani rozpoznána.

Mýlí se tedy malíř a teoretik Václav Magid, když banalizuje tvorbu Pode Balu.⁸⁴ Seskupení pracuje na různých úrovních, někdy více, někdy méně přímočaře. Zjednodušující úsudky o vlastní tvorbě ze stran médií ostatně skupina kritizuje akcí *Lety* (2006).

Slovy Pode Balu:

„Skupina Pode Bal rozeslala pozvánky na svoji výstavu ‚Lety‘. Vzhledem k tomu, že veřejnosti se při vyslovení jména Lety vybaví cikánský (sic) koncentrační tábor a při vyslovení jména Pode Bal ‚kontroverzní‘ umění, mohl návštěvník předpokládat, co uvidí. Doprovodné materiály k výstavě byly upraveny tak, aby tento předpoklad podpořily, ovšem uvnitř galerie byly vystaveny plenérstické malby, které členové Pode Balu v Letech namalovali.“⁸⁵

---

80 T. Kulka, c.d. (pozn. 71), s. 57.

81 Tamtéž.

82 Podobný typ umění bývá často prezentován v rámci pražské galerie Artwall nacházející se ve veřejném prostoru. Galerie cílí především na cestující v tramvajích a autech, projíždějících kolem galerijní plochy. Masový dopad této platformy a nezbytnost rychle zaujmout jí proto někdy nutí k prezentaci snadno pochopitelných, kontroverzních děl. Srov. Tomáš Třeštík: *Letenští* (2014), Tomáš Rafa: *Výběrové řízení na česko-romskou vlajku* (2013), Nová věčnost: *Nebe vysoko nad námi je naše* (2015). Dostupný na WWW: <http://www.artwall.cz/> [cit. 15. 8. 2015].

83 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 213.

84 Magid, Václav: Pode Bal: Nedělní aktivisté v letech. Dostupný na WWW: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/40/pode-bal-nedelni-aktiviste-v-letech> [vyšlo 4. 10. 2006; cit. 15. 8. 2015].

85 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 123.

Tento význam dle Michala Šimla kritik Václav Magid neodkryl: „nikdo z kritiků a teoretiků, smysl výstavy nerozečetl. Tisk opět psal o tom, že skupina Pode Bal ‚poukazuje‘ nebo ‚upozorňuje‘ na cikánský tábor v Letech a kritika, která si výstavy všimla, toto zjednodušení opakovala.“⁸⁶

Ve stručnosti jsme nyní pojednali o tvorbě skupiny Pode Bal a uvedli si příklady některých jejich akcí. Nyní se seznámíme s prací jiného tuzemského seskupení věnujícího se politickému umění, skupinou Rafani.⁸⁷

4.2 Rafani

Rok vzniku: 2000

Zakládající členové: Marek Meduna, Luděk Rathouský, Petr Motejzík, Radim Kořínek

Výběr z akcí: *Rafani* (2000), *Láska* (2000), *RA001-RA0514* (2001), *Demonstrace demokracie* (2002), *Český les* (2002), *My* (2002-2003), *Sergej, Dušan* (2003), *Platforma* (2004), *Obrys* (2005), *Na pokraji jámy* (2006)

O skupině:

„Rafani zaujímají na české umělecké scéně výjimečnou pozici svým politicky a společensky angažovaným přístupem k umění. Od svého vzniku se skupina věnuje otázkám morálky, zodpovědnosti a kolektivní historické paměti. Pozornost na sebe členové skupiny upoutali akcí *Láska* (2000), při níž přetřeli známou Lennonovu zeď v Praze zelenou barvou v tónu využívaném v minulosti Veřejnou bezpečností k likvidaci nepohodlných nápisů, a poté opatřili tento nátěr slovem ‚láska‘. Mezi nejznámější akce Rafanů patří *Demonstrace demokracie* (2002), uspořádaná v předvečer státního svátku na Václavském náměstí, v rámci které byly zapáleny tři černobílé verze české vlajky. Performance testující hranici mezi využíváním a zneužitím práv a povinností občana vůči státu, skončila zatčením členů skupiny. Neméně kontroverzní byl projekt ročního angažmá členů skupiny v komunistické straně (*Vstup a účast* (2002-03)) zdokumentovaný prostřednictvím výstavy *Příčina*. Mezi témata, kterým se Rafani věnují, patří traumatické momenty české historie, jakým je například vyhnání sudetských Němců (*Sudety* (2001), *Dotazník* (2002), *Český les* (2002), *Porta Bohemica* (2004)), problém rasové nesnášenlivosti a neonacismu (*Boj* (2001), *Otec* (2001), *Goja* (2004)) a národní identity v nově se sjednocující Evropě (*Vlajka* (2003)).

Důležitou aktivitou skupiny představovala organizace přednášek o současném umění na půdě filosofické fakulty Univerzity Karlovy a kurátorská činnost v rámci galerie CO14.“⁸⁸

Zopakujeme-li naše značně zjednodušující stanovisko, Pode Bal útočí přímo, je jednoznačný, tvorba Rafanů, bývalých studentů AVU, je otevřenější, abstraktnější. Slovy historika umění Petra Vaňouse Rafani „globalizují určité jevy tím, že je na způsob internetových výstupů pouze poodhalí, ostatní nechají na reakcích, mentalitě, inteligenci a psychickém vybavení konzumenta.“⁸⁹ Není

---

86 Tamtéž, s. 238.

87 Zájemce o další literaturu věnující se skupině Pode Bal odkazují na citovaný katalog *Pode Bal 1998-2008* nebo bakalářskou práci Kláry Adamcové. Adamcová, Klára, *Pode Bal: More than only Art*. Brno, 2009: Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění, 47 s. Vedoucí bakalářské diplomové práce: Alena Pomajzlová.

88 Anon.: Rafani. *Artlist – Centrum pro současné umění Praha*. Dostupný na WWW: <<http://www.artlist.cz/skupiny/rafani-131/>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

89 Faltýnová, Martina – Korecký, David – Rydval, Michal (eds.), *Rafani 2000-2006*. Praha: Fra 2007, přebal knihy.

například možné najít jednoznačný výklad k výstavě Rafanů RA001-RA0514, jejíž hlavní součástí bylo 514 potkanů zalitých do betonových kvádrů.⁹⁰

I vystupování skupiny samotné klame tělem. Počínaje výhrůžným názvem, stanovami, které mimo jiné umožňují realizace projektu pouze při jejich jednomyslném schválení a také díky celkové pseudonacistické estetice. Někdy bývají Rafani dokonce mylně za stoupence neonacismu označováni. I to je ovšem součástí promyšleného konceptu:

„Rafani používají strategii podstatně odlišnou od populární výtvarné české grotesky, která byla ve skutečnosti cynickou distancí. Jejich postup je opačný, odhaluje trhliny totalitních ideologií tím, že se s nimi superztotožní (sic) a dokonale je napodobí.“⁹¹

V porovnání s Pode Balem jsou Rafani organizovanější, uniformita skupiny hraničí až se sektářstvím. Osobně mi jejich koncept kopírování estetiky totalitních ideologií imponuje, ale spolu s lidovým rčením můžeme upozornit, že kdo vyhání čerta ďáblem, může se spálit. Hra na příslušníky totalitního režimu vytvořená na základě teorie se může nevyplatit.⁹²

Vyjma mnohoznačných projektů však nalezneme v tvorbě Rafanů také díla snadněji uchopitelná. Jmenujme například *Na okraji jámy*, akci, jejímž obsahem bylo spuštění zapečetěného, nikdy nevystaveného obrazu druhořadé autorky, zapůjčeného Národní galerií na dno Orlické přehradě. Kritika fungování zkosnatělé instituce Národní galerie je zde podle mého jasná. Podobně jako slavná *Demonstrace demokracie*, ve které Rafani pálili černobílou českou vlajku.⁹³ Přesný výklad akce je sice opět nemožné podat, že upozorňovala na relativitu naší dnešní demokracie, jakožto svobodného společenského zřízení, je však zjevné.

Konceptuální přístup skupiny se od roku 2006 projevil ve změně strategie k reflexi vlastních prací. Novým postupem bylo dále již svou činnost nijak slovně nekomentovat a také zpětně začernit ta textuální vyjádření, u kterých to bylo možné. Například své internetové stránky tedy Rafani nezrušili, pouze je učinili nečitelnými. Opět se tak projevil jeden z nejpodstatnějších rysů jejich tvorby akcentující umění jako „bezprostřední, konkrétní moment setkání s divákem.“⁹⁴

4.3 Politické umění, politika, aktivismus

4.3.1 Každé umění je politické

Politické umění se jeví jako poměrně jednoduchá, jednoznačná kategorie. Jedná se o takové umění, které se zabývá politickými tématy. Projekt *Pozitivní*

---

90 A která kritika umění Petra Volfa donutila až k takovému odsudku: „I ten, kdo jen trochu používá mozek, ví, že nic z toho nedává smysl.“ Tamtéž, s. 191.

91 (kurzíva AB) Tamtéž, přebal knihy.

92 Slovy Milana Knížáka: „[...] ono to není úplně nevinné.“ Knížák, Milan, *Osmý den Milana Knížáka*. In: M. Faltýnová – D. Korecký – M. Rydval, c.d. (pozn. 89), s. 198.

93 Srov. s projektem Pode Balu *Reaction Painting* (2005).

94 Zájemce o další literaturu věnující se skupině Rafani odkazují na citovaný katalog *Rafani 2000-2006* nebo magisterskou práci Kateřiny Rathousské Štroblové. Rathousská Štroblová, Kateřina, *Deset let umělecké skupiny Rafani*. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Ústav dějin křesťanského umění, 127 s. Vedoucí magisterské diplomové práce: Milan Pech. Citace v textu: Tamtéž, s. 189.

revolta je zjevně politický. *Demonstrace demokracie* Rafanů a *Větší množství státní drogy* Pode Balu nepochybně také.

Politické je tedy takové umění, které se přímo vztahuje k politice a jejím dopadům. Už tímto tvrzením se ale situace začíná komplikovat, protože dopad politického působení pociťujeme denně ve většině našich aktivit. Na základě čeho bychom vymezili linii stanovující hranici politického umění? Co kdybychom za politické označili takové umění, které se vztahuje ke konkrétnímu zákonu, historické události, politické straně, státu, politikovi? Na který z těchto fenoménů potom míří zbraň instalovaná Pode Balem ve veřejném prostoru různých měst v projektu *Serial Sniper*? Instalace nekritizuje žádný konkrétní politický problém, přesto je něčím silně politická.

Tématem *Serial Snipera* bylo upozornit na ztrátu citlivosti evropské společnosti vůči násilí: „v prostoru evropské společnosti [existuje] silný pocit, že násilí a válečné konflikty se dějou (sic) vždy „někde jinde,“⁹⁵ jak píše Pode Bal. To zní jako sociální otázka, ale čemu jinému se věnuje (měla by se věnovat) politika, než právě sociálním otázkám, zlepšování nebo alespoň udržování životních podmínek obyvatel?

Serial Sniper nekritizuje žádnou konkrétní politickou aktivitu a přesto se jedná o politické umění. A co jiný, nerealizovaný, projekt stejné skupiny - *Ulice*⁹⁶? Tato akce, podobně jako jiné počiny Pode Balu kritizuje spektakl, ve kterém žijeme, a o němž píše Debord. Na první pohled je kritikou pokleslé úrovně pořadů naší komerční televize, ale tento sektor je pouze částí „řeči spektaklu“, která „je tvořena znaky vládnoucí produkce,“⁹⁷ jak zmiňuje Debord. Nazíráno optikou autora *Společnosti spektaklu* jsou politickými nejen hloupé pořady komerčních televizí, ale jakékoliv obrazy nabízené vládnoucí produkcí. Stejně tak Althusser nás učí o ideologických státních aparátech, jako jsou média, kultura, rodina, církev aj., prostřednictvím nichž podléháme ideologii vládnoucí třídy. *Ulici* by tím pádem bylo možné nazírat jednoznačně jako politickou, ostatně jako téměř jakékoliv umění.

K tomuto závěru, tedy že politika a život a také politika a umění jsou nerozlučně spjaty, se však dobereme i bez neomarxistických teorií o ideologiích. Jak uvádí rakouský esejista Robert Menasse: „Politická idea je v umění obsažena, ať si toho je umělec vědom, nebo ne.“⁹⁸ Nebo slovy Michala Šimla z Pode Balu: „I malba zátiší je zaujatím politického stanoviska.“⁹⁹ Nejinak je to i s libovolnými jinými uměleckými díly, i s abstraktním uměním. V každém díle je vždy implicitně vyjádřen vztah autora ke společnosti, ve které žije, ať už na úrovni formy či obsahu. Jen některé tvůrčí počiny se, Šimlovými slovy, „zdají více politické, než třeba malba zátiší“¹⁰⁰ a proto jsme si zvykli mluvit o nich jako o politickém umění.

A konečně formalistický přístup, akcentující autonomnost umění a důležitost formy, situaci dokonce otáčí. Ocitujme si výrok zastávce takového postoje, zástupce frankfurtské školy Herberta Marcuse:

95 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 211.

96 „Natočíme statické hodinové video z vybrané pražské ulice. Po odvysílání úvodu do televizního seriálu *Ulice* TV Nova se nabouráme do vysílání prostřednictvím lokálního vysílání (dosah signálu 1km) a odvysíláme všem obyvatelům vybrané ulice jejich vlastní díl.“ Tamtéž, s. 164.

97 (kurzíva GD) G. Debord, c.d. (pozn. 42), s. 4.

98 Pavelko, Zdenka: Rakouský spisovatel Robert Menasse: Každé umění je politické.

Novinky.cz. Dostupný na WWW: < [http://www.novinky.cz/kultura/salon/333400-](http://www.novinky.cz/kultura/salon/333400-rakousky-spisovatel-robert-menasse-kazde-umeni-je-politicke.html)

[rakousky-spisovatel-robert-menasse-kazde-umeni-je-politicke.html](http://www.novinky.cz/kultura/salon/333400-rakousky-spisovatel-robert-menasse-kazde-umeni-je-politicke.html) > [vyšlo 16. 4. 2014; cit. 15. 8. 2015].

99 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 239.

100 Tamtéž.

„Politický potenciál umění tkví jen v jeho vlastní estetické dimenzi. Jeho vztah k praxi je nevyhnutelně nepřímý, zprostředkovaný a klamný. Čím bezprostředněji je nějaké dílo politické, tím víc ztrácí schopnost decentrace, radikálnost a přesah toho, co se má změnit. V tomto smyslu je v Baudelairově či Rimbaudově poezii možná větší podvrtný potenciál než v Brechtových didaktických hrách.“¹⁰¹

Nejen tedy, že se naše pojetí politického umění, se kterým jsme otevírali podkapitolu, značně rozšířilo, ale dle Marcuse dokonce „čím více je nějaké dílo politické“ tím nižší je paradoxně jeho politický účinek.

Ať už bychom se přiklonili k té či oné teorii, musíme nicméně uznat, že vyhrazovat pojem „politické umění“ pouze pro ta díla, která bezprostředně a explicitně reagují na politiku, je neudržitelné.

Každé umění je politické.

4.3.2 Politika a aktivismus

„Nás zajímá především umění, nakonec stejně předvádíme naše výsledky v galerii a umění je naše pole působnosti. Kdybychom chtěli být sociologové nebo politici, budeme sociologové nebo politici.“¹⁰²

Další nabízející se otázkou je vztah tzv. politického umění a aktivismu. Základní rozdíl spatřuji v tom, že umění je znakový systém¹⁰³, komunikační prostředek, jeho dominantní funkce je *estetická*¹⁰⁴. Naproti tomu aktivismus a politika se snaží být co možná nejvíc transparentní, exaktní, jde jim o dosažení konkrétních cílů, nepohybují se v rovině metafor, jejich dominantní funkce je *mimoestetická*.

Umění nemá žádnou moc, samo o sobě nic nezmění. Toto tvrzení však zároveň nijak nevyvrací Marcusovu tezi, ani náš výrok o tom, že „každé umění je politické“. Ano, je, vždy vyjadřuje vztah umělce ke světu a jeho pocity a postoje zprostředkovává prostřednictvím systému znaků jiným. Ti mohou být na základě recepce takového umění vyburcováni k nějaké mimoumělecké činnosti, jako například politické aktivitě. Ani umělcům samotným nic nebrání v aktivní politické dráze, ba dokonce mohou svou tvorbou doplňovat, vysvětlovat, podporovat vlastní politická stanoviska.

Vezměme si za příklad nějaké klasické médium, jakým je například malba. Nechci se nyní pouštět do zkoumání věčné otázky co je to umění, pro tuto chvíli tedy prohlásím malbu, není-li kýčem, za umění, nezávisle na jeho kvalitě nebo místě prezentace. Poznámka o kýči je důležitá, protože dle Kulky můžeme řadu děl komunistických a fašistických režimů, jako třeba ty, jež do důsledku naplňovaly kánon socialistického realismu, považovat za kýč.¹⁰⁵ Takové produkty

---

101 (přeložila Helena Beguivínová) Marcuse, Herbert, *La dimension esthétique, pour une critique de l'esthétique marxiste*. Paříž: Le Seuil 1979, s. 13. Cit. dle Chalumeau, Jean-Luc, *Přehled teorií umění*. Praha: Portál 1997, s. 81.

102 L. Vítková, c.d. (pozn. 68), s. 210.

103 Srov. Mukařovský, Jan, *Umělecké dílo jako znak: Z univerzitních přednášek 1936 – 1939*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV 2008, 140 s.

104 Srov. Mukařovský, Jan, *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*. Praha: Fr. Borový 1936, 85 s.

105 T. Kulka, c.d. (pozn. 71), s. 222-231.

bez umělecké hodnoty¹⁰⁶ nenaplňují primárně estetickou funkci, ale pouze zneužívají umění k dosahování jiných, mimoestetických cílů.

Znásilněné umění není uměním, ale kýčem nebo projevem aktivismu. V našem příkladu s malířstvím můžeme většinou snadno rozpoznat, jakou funkci primárně plní, zda estetickou nebo jinou. Nalezli bychom samozřejmě také řadu hraničních případů. Mnoho transparentů z demonstrací bychom mohli označit za kýč (nápis „Nezvdáme se“ a zdvižená pěst, nápis „Pravda a láska zvítězí“ a obrázek exprezidenta Havla). V případě transparentu, který není kýčem (např. je na něm zachycena abstraktní malba) je jeho primární funkce estetická a ačkoliv by takové dílo přímo podporovalo konkrétní politicky motivovaný průvod, zůstalo by uměním.

V případě klasického média je zapotřebí nacházet extrémní příklady k zpochybňování jeho statutu jako umění ve vztahu k politice. U různých druhů performancí, konceptuálních akcí a intervencí ve veřejném prostoru, které jsou příznačné jak pro práci Rafanů, Pode Balu i mou vlastní, je však otázka vztahu umění a aktivismu přítomná daleko častěji.

Je *Malík urvi* Pode Balu uměním? Autoři v tomto svém díle zveřejnili 36 portrétů bývalých spolupracovníků StB, KGB aj., „kteří se vyznačovali tím, že po revoluci nadále zaujímali důležitá místa v české společnosti.“¹⁰⁷ Mohlo by se zdát, že máme co do činění s jednoznačně kritickou akcí odmítající soudobý společenský stav, ve kterém nám stále vládou komunističtí kádři. Jenže výstava nenavrhuje žádné řešení, nejedná se o lobby za vyhnání komunistů z politiky. Nezapomínejme také na výtvarné pojetí prezentovaných plakátů obohacených o popisky plnící čistě estetickou funkci.¹⁰⁸ *Malík urvi* můžeme neproblematicky označit jako umění.

Jiný příklad nalezneme u akce Rafanů *Tajsaskero koter* (2004). Důležitou součástí tohoto projektu s romskou tematikou bylo vaření tradičního romského jídla *goja* ve veřejném prostoru města Prahy a jeho (jednorázová) distribuce zdarma. Je příprava pokrmu uměním? Primární funkce takového aktu je sociální – někoho nakrmit, uspořádat setkání lidí. Nezapomínejme však, že toto vaření bylo součástí širšího projektu a nejedná se o aktivitu, kterou by skupina provozovala pravidelně jako např. *Food no Bombs*¹⁰⁹. Jakožto umělci, na rozdíl od aktivistů, se nesnaží prakticky provést nějakou změnu, nechtějí dlouhodobě pečovat o zlepšování vztahů Romů a bílých, ani pomáhat někomu v obtížné sociální situaci dodáváním jídla zdarma. Vaření gojy tak stále plní především úlohu gesta, znaku vyjadřujícího něco víc, než jak se jeví v prvním plánu. Dominantní funkcí této *performance* tak stále zůstává ta estetická a i tuto činnost tedy můžeme označit jako umění.

Samozřejmě že by si umělci měli být vědomi toho, co je cílem jejich počínání, zda metaforická práce ve znakovém systému nebo snahy o konkrétní politické změny. Ale otázka, zda ten který akt, je či není uměním, přísluší především specialistům na tuto oblast. Šiml si v souvislosti s výstavou *Malík urvi* stěžuje: „umění se tradičně dobře zneškodňuje tím, že kontroverzní projevy jsou prohlášeny za neumění.“¹¹⁰

---

106 V našem kontextu získal takový přístup k umění nálepku „angažované tvorby.“ Současné skupiny tzv. politického umění jejich „angažovanost“ v očích některých lidí diskredituje. Srov. Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 239.

107 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 30.

108 Na plakátu s politikem Janem Kavanem se můžeme mimo jiné dočíst: „řídké vlasové pokrytí“, „úhel pohledu blíže neurčen“, „vývod Eustachovy trubice“, „expresivní držení úst.“

109 Stránky *Food not Bombs*: <<http://food-not-bombs.cz/>> [cit. 16. 8. 2015].

110 Pode Bal, c.d. (pozn. 66), s. 238.

Ani Marcuse není tak neshovívavý jako podezřívavá česká kritika a pověstný malý český člověk. Nechceme-li podrobně a do důsledku analyzovat co je to umění a co politické umění, měli bychom si uchovat vstřícnost vůči různým projevům lidské činnosti a snahy o jednoznačné vymezení těchto fenoménů přenechat teoretikům. Byla by škoda odmítnout práci těch umělců či aktivistů, kteří se snaží upozorňovat na nedostatky naší společnosti či se je pokouší přímo měnit, jenom proto, že dle našich subjektivních měřítek se jedná nebo nejedná o umění. Použijeme-li oblíbený pseudoargument samozvaných lidových kritiků moderního umění, kterým jsou schopni odsoudit vše, co vyžaduje hlubší přemýšlení, především je důležité, jestli „je to k něčemu dobré.“

5 Závěr

Dosáhli jsme cílů naší práce, jejíž stěžejní součástí bylo popsání tvůrčího procesu vedoucího k realizaci projektu *Pozitivní revolta*. Nejprve jsme se věnovali mé práci s komunitou tehdejších obyvatel squattu Cibulka v Praze-Košířích, která bohužel nevedla k realizaci původně zamýšleného projektu *Cibulení* (a osud tomu chtěl, že ani squatt sám už není obýván).

Text nás dále seznámil s jednotlivými výstupy a výzkumy souvisejícími s mým ohledáváním teritoria politického umění.

Navázali jsme explikací samotného díla *Pozitivní revolta*, pro lepší pochopení jeho myšlenkového pozadí jsme pracovali s kritikou ideologie Louise Pierra Althussera.

Nabídnuli jsme také část kontextualizační a úvahovou, ve které jsme se věnovali dvěma tuzemským skupinám zabývajícím se politickým uměním – Pode Balu a Rafanům - a zamýšleli se nad tím, co je to politické umění a jaký je jeho vztah ke společnosti.

Práce je tedy víc, než jen prostým popisem. Čtenář může porovnat můj přístup k „politické“ tvorbě s jinými, podobně orientovanými tvůrci. Jednotlivé úvahy jsem také doplňoval o postřehy dalších myslitelů – Davida Graebera, Hakima Beye, Louise Pierra Althussera, Guye Deborda, Tomáše Kulky a jiných, aby reflexe mé tvorby nevycházela čistě z mých subjektivních postřehů, ale byla obohacena o hlubší myšlenkové pozadí.

Závěrem své práce bych chtěl ještě dodat, že se nevěnuji pouze společensko-kritické či chcete-li politické tvorbě, můj okruh témat je širší. Ať už se jedná o tělo a tělesnost, erotiku a sexualitu, díla související s analýzou umění jako takového nebo práci se světlem.

Nezmíněny zůstaly také další akce politického charakteru, kterým jsem se věnoval v průběhu akademického roku, ale nesouvisely přímo s *Cibulením* a *Pozitivní revoltou*. Mám na mysli spoluorganizaci multižánrového festivalu *Kůra*¹¹¹, jehož letošní ročník měl politické téma „krásný nový svět“, odkazující ke stejnojmenné antiutopické knize Aldouse Huxleyho;¹¹² výstavu *Akt ideologie*¹¹³ v Galerii středočeského kraje (GASK) v Kutné Hoře, která stejně jako tento bakalářský text, pracovala s Althusserovým textem *Ideologie a ideologické státní aparáty* a věnovala se především vztahu státní ideologie a sexuality; nebo kampaň *Špeky nejsou hřích*¹¹⁴, ve které jsme spolu se Sofií Sticzayovou vyzývali k hravému bojkotu sexistické reklamy.

V rozvíjení své „politické linie“ chci pokračovat i nadále. Na stáži ve finských Helsinkách mám v plánu navázat na práci, které jsem se věnoval především v londýnském Anatum's Abode, tedy psychogeografickému výzkumu města. Helsinky jsou k tomuto záměru ideální, protože jsem je nikdy dříve nenavštívil, nemám vůči nim žádné předsudky, ani žádná očekávání a můj výzkum tedy nebude zatížen předchozí zkušeností.

---

111 Dalšími členy organizátorského týmu byli např: Eliška Menclová, Ondřej Gerik, Sofie Sticzayová, Heidi Hornáčková, Jan Běhounek, Jan Sedláček, Alžběta Prouzová aj. Stránky festivalu *Kůra*: <<http://festivalkura.cz/>> [cit. 16. 8. 2015].

112 Huxley, Aldous, *Konec civilizace*. Praha: Maťa 2011, 200 s.

113 Při jejíž realizaci mi pomáhala Lenka Benešová a kurátorovala ji Radka Zahradníková. Viz Anon.: Antonín Brinda – Akt ideologie. GASK. Dostupný na WWW: <<http://www.gask.cz/cs/vystavy/antonin-brinda-akt-ideologie>> [vyšlo nedat.; cit. 16. 8. 2015].

114 Facebooková stránka kampaně:

<<https://www.facebook.com/events/1457625021196832/>> [cit. 16. 8. 2015].

Jaké jiné projekty uměleckého či aktivistického charakteru, ať už v reálném či virtuálním prostoru, přinese budoucnost, zůstává otázkou dalšího bádání.

6 Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

- ADORNO, Theodor W. - HORKHEIMER, Max, *Dialektika osvícenství*. Praha: OIKOYMENH 2009, 248 s.
- ALTHUSSER, Louis Pierre, Ideology and Ideological State Apparatuses. In: Týž, *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press 1971, s. 126-186.
- BACHTIN, Michail, *Francois Rabelais a smíchová kultura středověku a renesance*. Praha: Argo 2004, 489 s.
- BENJAMIN, Walter, *Charles Baudelaire: A Lyric Poet in the Era of High Capitalism*. Londýn: Verso Books 1997, 192 s.
- DEBORD, Guy, *Společnost spektaklu*. Praha: :intu: 2007, 158 s.
- DEBORD, Guy, Zpráva o konstrukci situací a o podmínkách organizace a působení mezinárodní situacionistické tendence. *Sešit pro teorii, umění a příbuzné zóny 2*, 2008, č. 4-5, s. 7-30.
- FALTÝNOVÁ, Martina – KORECKÝ, David – RYDVAL, Michal (eds.), *Rafani 2000-2006*. Praha: Fra 2007, 220 s.
- HEIDEGGER, Martin, *Básnický bydlí člověk*. Praha: OIKOYMENH 2006, 96 s.
- HUXLEY, Aldous, *Konec civilizace*. Praha: Maťa 2011, 200 s.
- CHALUMEAU, Jean-Luc, *Přehled teorií umění*. Praha: Portál 1997, 128 s.
- CHRASTEN, Ivan van, *Na počátku bylo bahno*. Praha: vlastním nákladem 2015, 108 s.
- KNÍŽÁK, Milan, Osmý den Milana Knížáka. In: Faltýnová, Martina – Korecký, David – Rydval, Michal (eds.), *Rafani 2000-2006*. Praha: Fra 2007, 220 s.
- KULKA, Tomáš, *Umění a kýči*. Praha: Torst 2014, 292 s.
- KUŽEL, Petr, *Filosofie Louise Althussera: O filosofii, která chtěla změnit svět*. Praha: Filosofia 2014, s. 247.
- MARCUSE, Herbert, *La dimension esthétique, pour une critique de l'esthétique marxiste*. Paříž: Le Seuil 1979, 82 s.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan, *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*. Praha: Fr. Borový 1936, 85 s.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan, *Umělecké dílo jako znak: Z univerzitních přednášek 1936 – 1939*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV 2008, 140 s.
- NORBERG-SCHULZ, Christian, *Genius loci: Krajina, místo, architektura*. Praha: Dokořán 2010, 224 s.
- PODE BAL, *Pode Bal 1998-2008*. Praha: Divus 2008, 254 s.
- RŮŽIČKA, Vlastimil, *Squaty a jejich revoluční tendence*. Praha: Triton 2006, 208 s.
- VACKOVÁ, Barbora, *Prostor, moc a utopie: Ideální město a jeho společnost*. Brno: Masarykova univerzita 2010, 171 s.
- VÍTKOVÁ, Lenka, Hlášená demonstrace: Rozhovor se skupinou Rafani. In: Faltýnová, Martina – Korecký, David – Rydval, Michal (eds.), *Rafani 2000-2006*. Praha: Fra 2007, s. 204-214.

Diplomové práce

- ADAMCOVÁ, Klára, *Pode Bal: More than only Art*. Brno, 2009: Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění, 47 s. Vedoucí bakalářské diplomové práce: Alena Pomajzlová.
- SRBKOVÁ, Vladimíra, *Squatteři jako netypická cílová skupina sociální práce*. Olomouc, 2011: Univerzita Palackého. Cyrilometodějská teologická fakulta.

Katedra křesťanské sociální práce, 64 s. Vedoucí bakalářské diplomové práce: Jakub Doležel.

RYBÁŘOVÁ, Karolína, Squaty v české republice jako kulturně-sociální centra. Brno, 2009. Masarykova univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra sociální pedagogiky. Katedra sociální pedagogiky, 89 s. Vedoucí bakalářské diplomové práce: Lenka Gulová.

KRUŠINOVÁ, Lucie, Squatting versus trestní právo. Brno, 2013. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra trestního práva, 84 s. Vedoucí magisterské diplomové práce: Josef Kuchta.

RATHOUSKÁ ŠTROBLOVÁ, Kateřina, Deset let umělecké skupiny Rafani. Univerzita Karlova. Katolická teologická fakulta. Ústav dějin křesťanského umění, 127 s. Vedoucí magisterské diplomové práce: Milan Pech.

Internetové zdroje

Dokumentace výzkumu autora práce ve squattu Anatum's Abode:

<<http://anatumsabode.dreamhosters.com/?author=6>> [cit. 14. 8. 2015].

Facebooková stránka kampaně *Špeky nejsou hřích*:

<<https://www.facebook.com/events/1457625021196832/>> [cit. 16. 8. 2015].

Internetové stránky bakalářského projektu autora práce:

<<https://positiverevolt.wordpress.com/>> [cit. 14. 8. 2015].v

Internetové stránky Berlinského modelu: <<http://www.berlinskejmodel.cz/>> [cit. 4. 8. 2015].

Internetové stránky Food not Bombs: <<http://food-not-bombs.cz/>> [cit. 16. 8. 2015].

Internetové stránky galerie Artwall: <http://www.artwall.cz/> [cit. 15. 8. 2015].

Internetové stránky Nové Pragovky: <<http://www.novapragovka.cz/>> [cit. 13. 8. 2015].

Internetové stránky projektu Anatum's Abode:

<<http://anatumsabode.dreamhosters.com/>> [cit. 14. 8. 2015].

Internetové stránky projektu Green House: <<http://greenhouse-berlin.de/>> [cit. 13. 8. 2015].

Internetové stránky sociálního centra Klinika: <<http://451.cz/klinika/>> [cit. 30. 7. 2015].

Internetové stránky Trafačky: <<http://trafacka.cz/>> [cit. 13. 8. 2015].

ANON.: Allan Kaprow: American Performance Artist and Theoretician. *The Art Story: Modern Art Insight*. Dostupný na WWW:

<<http://www.theartstory.org/artist-kaprow-allan.htm>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

ANON.: Antonín Brinda – Akt ideologie. GASK. Dostupný na WWW: <

<http://www.gask.cz/cs/vystavy/antonin-brinda-akt-ideologie>> [vyšlo nedat.; cit. 16. 8. 2015].

ANON.: Dočasná autonomní zóna (slabikář). *Ateliér intermédií FaVU VUT*.

Dostupný na WWW: <<http://intermedia.ffa.vutbr.cz/taz>> [vyšlo 1. 2. 2009; cit. 4. 8. 2015].

ANON.: Panelstory v jednadvacátém století. Sídliště Jižní Město slaví 33. narozeniny. *Bydlení.idnes.cz*. Dostupný na WWW:

<http://bydleni.idnes.cz/panelstory-v-jednadvacatem-stoleti-sidliste-jizni-mesto-slavi-33-narozneniny-1vq-/stavba.aspx?c=A090910_163630_architektura_web> [vyšlo 15. 9. 2009; cit. 28. 8. 2015].

ANON.: Pode Bal. *Artlist – Centrum pro současné umění Praha*. Dostupný na WWW: < <http://www.artlist.cz/skupiny/pode-bal-911/>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

ANON.: Rafani. *Artlist – Centrum pro současné umění Praha*. Dostupný na WWW: < <http://www.artlist.cz/skupiny/rafani-131/>> [vyšlo nedat.; cit. 15. 8. 2015].

BARTOŠEK, Pavel, *Nejradikálnější umělecká avantgarda*. A2, 2008, č. 8. Dostupný <http://www.advojka.cz/archiv/2008/8/nejradikalnejsi-umelecka-avantgarda>> [vyšlo 20. 2. 2008; cit. 13. 8. 2015].

BICAN, Jaroslav, Poškození z Cibulky podali správní žalobu na zásah policie. *Deník referendum*. Dostupný na WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/20772-poskozeni-z-cibulky-podali-spravni-zalobu-na-zasah-policie>> [vyšlo 8. 7. 2015; cit. 4. 8. 2015].

BICAN, Jaroslav, Soudce: Obžalovaný z Cibulky je vinen. *Deník referendum*. Dostupný na WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/20705-soudce-obzalovany-z-cibulky-je-vinen>> [vyšlo 29.6 2015; cit. 4.8. 2015].

GLENNOVÁ, Martina: Konceptuální umění. *Artmuseum.cz* Dostupný na WWW: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=75http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=75 [vyšlo 9. 6. 2009; cit. 15. 8. 2015].

KOLEKTIV obyvatel Cibulky, *Cibulka byla vyklizena – boj pokračuje*. Dostupný na WWW: <<https://cibulka.squat.net/>> [vyšlo 7. 5. 2015; cit. 4. 8. 2015].

LÁNSKÝ, Ondřej – Matoška, Lukáš. *Limity Syrify*. A2, 2015, č. 5. Dostupný na WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2015/5/limity-syrify>> [vyšlo 4. 3. 2015; cit. 30. 7. 2015].

MAGID, Václav: Pode Bal: Nedělní aktivisté v letech. Dostupný na WWW: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/40/pode-bal-nedelni-aktiviste-v-letech> [vyšlo 4. 10. 2006; cit. 15. 8. 2015].

NEDĚLA, Jiří: Experimentální film III. *25 fps*. Dostupný na WWW: <<http://25fps.cz/2007/experimentalni-film-iii/>> [vyšlo 25. 7. 2007; cit. 13. 8. 2015].

PAVELKO, Zdenka: Rakouský spisovatel Robert Menasse: Každé umění je politické. *Novinky.cz*. Dostupný na WWW: < <http://www.novinky.cz/kultura/salon/333400-rakousky-spisovatel-robert-menasse-kazde-umeni-je-politicke.html>> [vyšlo 16. 4. 2014; cit. 15. 8. 2015].

RADUŠEVIČ, Mirko: Co je tzv. „dumpster diving“. *Literární noviny*. Dostupný na WWW: <<http://www.literarky.cz/civilizace/89-civilizace/14530-vite-co-je-tzv-dumpster-diving>> [vyšlo 4. 5. 2015; cit. 14. 8. 2015].

RYCHLÍKOVÁ, Apolena – Novák, Arnošt, *Vlastnictví zavazuje, ale.... A2larm*. Dostupný na WWW: <<http://a2larm.cz/2015/06/vlastnictvi-zavazuje-ale/>> [vyšlo 30. 6. 2015; cit. 4. 8. 2015].

7 Přílohy

V podkapitolách 7.2-7.9 jsou umístěny Přílohy 1-9, jedná se o fotografie a texty.

Videozáznamy a jeden text jsou umístěny na přiloženém DVD jako Přílohy I-VII.

7.1 Seznam příloh

PŘÍLOHA 1 § 178 (Porušování domovní svobody) a § 208 (Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru) Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

PŘÍLOHA 2 Fotografie z procházky s Petrem Láskou

PŘÍLOHA 3 Fotografie z procházky s Petrem Kučerou

PŘÍLOHA 4 Anotace projektu *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*

PŘÍLOHA 5 Fotografie z projektu *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*

PŘÍLOHA 6 Fotografie z projektu *Duch filmu*

PŘÍLOHA 7 Závěrečná zpráva z pobytu v kulturním a sociálním centru Anatum's Abode

PŘÍLOHA 8 Fotografická dokumentace projektu *Pozitivní revolta*

PŘÍLOHA I Video z projektu *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*

PŘÍLOHA II Leták k projektu *Duch filmu*

PŘÍLOHA III Projekce a audiostopa projektu *Duch filmu*

PŘÍLOHA IV Videozáznam akce #4 Zneužívání drog projektu *Pozitivní revolta*

PŘÍLOHA V Videozáznam akce #7 Spaní v parku projektu *Pozitivní revolta*

PŘÍLOHA VI VI Videozáznam akce #9 Rušení nočního klidu projektu *Pozitivní revolta*

PŘÍLOHA VII Videodokumentace klauzurní prezentace projektu *Pozitivní revolta*

7.2 PŘÍLOHA 1 § 178 (Porušování domovní svobody) a § 208 (Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru) Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

§ 178 Porušování domovní svobody

- (1) Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

§ 208 Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

- (1) Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li uvedený čin v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo
  - b) způsobil-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

7.3 PŘÍLOHA 2 Fotografie z procházky s Petrem Láskou

Obrázek č. 11, foto: Antonín Brinda

Obrázek č. 12, foto: Antonín Brinda

7.4 PŘÍLOHA 3 Fotografie z procházky s Petrem Kučerou

Obrázek č. 13, foto: Heidi Hornáčková

Obrázek č. 14, foto: Heidi Hornáčková

7.5 PŘÍLOHA 4 Anotace projektu *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*

Performance vychází (mimo jiné) z knihy Davida Graebera "Fragmenty anarchistické antropologie", analyzuje anarchismus prostřednictvím analýzy. Také se

Proč je v akademické sféře tak málo anarchistů? Jaký je vztah marxismu vůči anarchismu? Je marxismus spíše analytickým, resp. teoretickým diskursem o revoluční strategii a anarchismus spíše etickým diskurzem o revoluční praxi, nebo je tomu spíše naopak (tj. že marxismus je spíše etickým, resp. analytickým diskursem o revoluční praxi a anarchismus spíše teoretickým diskursem o revoluční strategii)?

Je anarchistická teorie vůbec možná? (Graeber: "Anarchismus je myšlenka [...] velmi stará myšlenka.")

Dle Graebera by mohla anarchistická antropologie zkoumat např. tyto oblasti:

- 1, Teorie státu
- 2, Teorie politických entit, které nejsou státy
- 3, Teorie kapitalismu
- 4, Moc/nevědomost, resp. moc/hloupost
- 5, Ekologie dobrovolných sdružení
- 6, Teorie politického štěstí
- 7, Hierarchie
- 8, Utrpení a slast: O privatizaci touhy
- 9, Jedna nebo několik teorií odcizení

Ve své první části se bude performance "Analýza anarchistické antropologie" zabývat výše zmíněnými tématy - akademickou sférou, marxismem vs. anarchismem, možností existence anarchistické teorie a devíti body, které by mohla anarchistická antropologie zkoumat.

Ve své druhé části se bude performance věnovat dystopii a utopii v souvislosti se squattingem, což jsou témata úzce související s Graeberovým uvažováním (viz s. 39nn). Squatt jakožto utopická varianta žití vs. dystopické (antiutopické?) žití v panelovém domě na sídlišti. Je squatt opravdu utopií? Squatteři žijí v izolaci stranou společnosti, unikli možná kamerovému policejnímu dohledu, ale paradoxně trpí panoptikálním policejním dozorem (viz Foucault) ještě více, než většinová společnost.

Jonathan Feldman poněkud vulgárně podotýká, že "v zásadě platí, že nejsi-li utopista, jsi hňup." (Indigenous Planning Times) Ale jsi-li dystopista? Jak lze vlastně rozpoznat rozdíl mezi dystopistou a utopistou, když ani u tak stěžejního díla dané oblasti, jakým je bezesporu "Utopie" Thomase Mora, nemůžeme po letech určit, jedná-li se o utopii anebo dystopii? Kým jsme pak my - "běžní občané" a kým squatteři? A mohou být vůbec někým jiným?

7.6 PŘÍLOHA 5 Fotografie z projektu *Analýza anarchistické antropologie/Štípání dříví*

Obrázky č. 15, 16, 17, foto: Jiří Volek

Obrázek č. 18, foto: Jiří Volek

7.7 PŘÍLOHA 6 Fotografie z projektu *Duch filmu*

Obrázek č. 19, foto: Alžběta Stránská

Obrázek č. 20, foto: Čeněk Folk

7.8 PŘÍLOHA 7 Závěrečná zpráva z pobytu v kulturním a sociálním centru Anatum's Abode

Náplň a průběh studijního pobytu:

Student si program své rezidence v kulturním a sociálním centru Anatum's Abode vytvořil sám (po schválení hostující organizací a Katedrou alternativního a loutkového divadla DAMU). Prvních deset dní svého pobytu prováděl student psychogeografický výzkum zaměřený na město Londýn. V úvodních dvou dnech zkoumal svou „základnu“, „výchozí bod“ – kterým se staly prostory organizace Anatum's Abode – z něž následně expandoval do urbánního prostoru. Následnými fázemi bylo nejprve zkoumání města za pomoci chůze, poté jízda na kole, cestování městskými autobusy a konečně používání „metra“ (London Tube, Overground, DLR). Toto studentovo zkoumání bylo završeno celodenním pobytem v systému metra a závěrečným workshopem pro veřejnost (který musel bohužel proběhnout z důvodů nepřítomnosti účastníků v omezené míře následujícího dne).

Student dále za vysoké účasti posluchačů přednesl odbornou přednášku „Sexuality in dystopian movies,“ která se věnovala pojmání sexuality v různých dystopických systémech ve fikčních filmových světech.

Vytvořil dvě performance během komponovaných večerů v Anatum's Abode. V první z nich byla studentovým tématem minulost a současnost zmiňovaného kulturního a sociálního centra. Vycházel ze svého zkoumání daného prostoru, rozhovorů s jeho organizátory, dalšími rezidenty či návštěvníky. Ve druhé z nich zkoumal omezení řečové komunikace a její nahrazení alternativnějšími – respektive bazálnějšími, dle úhlu pohledu – způsoby. Celý večer si zakázal mluvit, místo toho používal gestiku, mimiku, dotyky, vydávání zvuků aj.

Zúčastnil se pantomimických tréninků a lekcí ruského bojového umění systema. Věnoval se také sběru materiálů pro svou bakalářskou diplomovou práci – žil na squattu (Anatum's Abode je z právního hlediska squatt), setkával se se squatterry, zkoumal podoby squattingu ve Velké Británii.

Zhodnocení studijního pobytu, odborný a osobní přínos:

Studijní pobyt byl mimořádně přínosný. Student se zlepšil v samostatné tvůrčí práci – byl schopen si sám vytvořit a naplňovat intenzivní dvoutýdenní výzkumný program. Během osmnáctihodinového pobytu v metru, deseti hodinové jízdy autobusy, pěti hodinového mlčení aj. prozkoumal formát tzv. long duration performance. Jedná se o formát, který by chtěl student dále rozvíjet také v rámci svého magisterského studia.

Svůj prvotní desetidenní výzkum a také následnou činnost soustavně dokumentoval a prezentoval na webu kulturního a sociálního centra Anatum's Abode (<http://anatumsabode.dreamhosters.com/?author=6>) prostřednictvím textů a fotografií. Zdokonalil se tedy nejen ve způsobu jak provádět výzkum v

terénu, ale také jak jej dále zaznamenávat a komunikovat výsledky svého zkoumání s dalšími lidmi.

Získáváním informací a následnou prezentací přednášky „Sexuality in dystopian movies“ student získal materiály pro (a) vlastní výstavu (v Galerii středočeského kraje GASK v Kutné Hoře) věnující se vztahu sexuality a ideologie (b) bakalářskou diplomovou práci psanou na FF UK - „Dystopické systémy v japonském anime“, (c) předmět, jehož se letos účastní na DAMU - „Sociologie prostoru“, v němž – obdobně jako v rámci výstavy – se bude zabývat vztahem sexuality a ideologie.

Pobytem ve squattu, získáváním kontaktů a rozhovory se squatterry získal rozšiřující informace pro potřeby bakalářské diplomové práce v rámci DAMU, věnující se squattingu.

Prezentací dvou performancí zlepšoval své performerské dovednosti – byl schopen najít si své místo v rámci organizační struktury Anatum's Abode, připravil a provedl dvě svébytné akce.

Poučil se ve způsobu sebeprezentace na internetu, propagace vlastní tvorby a vedení workshopu (to i přesto, že dílna se bohužel odehrála pouze v limitované formě následujícího dne, první den se z důvodu absence účastníků nekonala, viz výše).

7.9 PŘÍLOHA 8 Fotografická dokumentace projektu *Pozitivní revolta*

7.9.1 #1 Krádež

Obrázek č. 21, foto: Lenka Benešová

Obrázek č. 22, foto: Lenka Benešová

7.9.2 #2 Jízda načerno

Obrázek č. 23, foto: Petr Víték

Obrázek č. 24, foto: Petr Víték

7.9.3 #3 Konzumace alkoholu

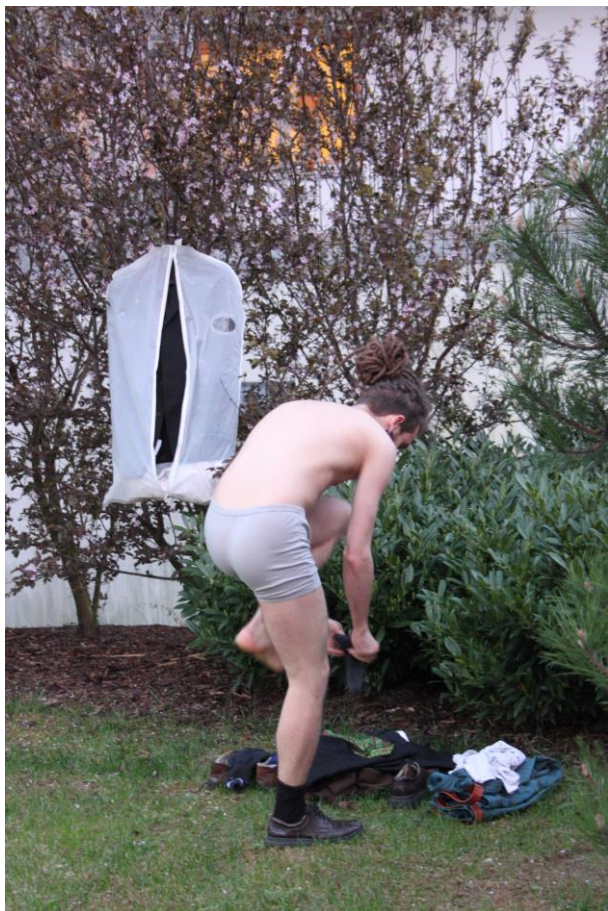

Obrázek č. 25, foto: Ivo Sedláček

Obrázek č. 26, foto: Antonín Brinda

7.9.4 #5 Nahota

Obrázek č. 27, foto: Jana Stanulová

Obrázek č. 28, foto: Jana Stanulová

7.9.5 #6 Graffiti

Obrázek č. 29, foto: Antonín Brinda

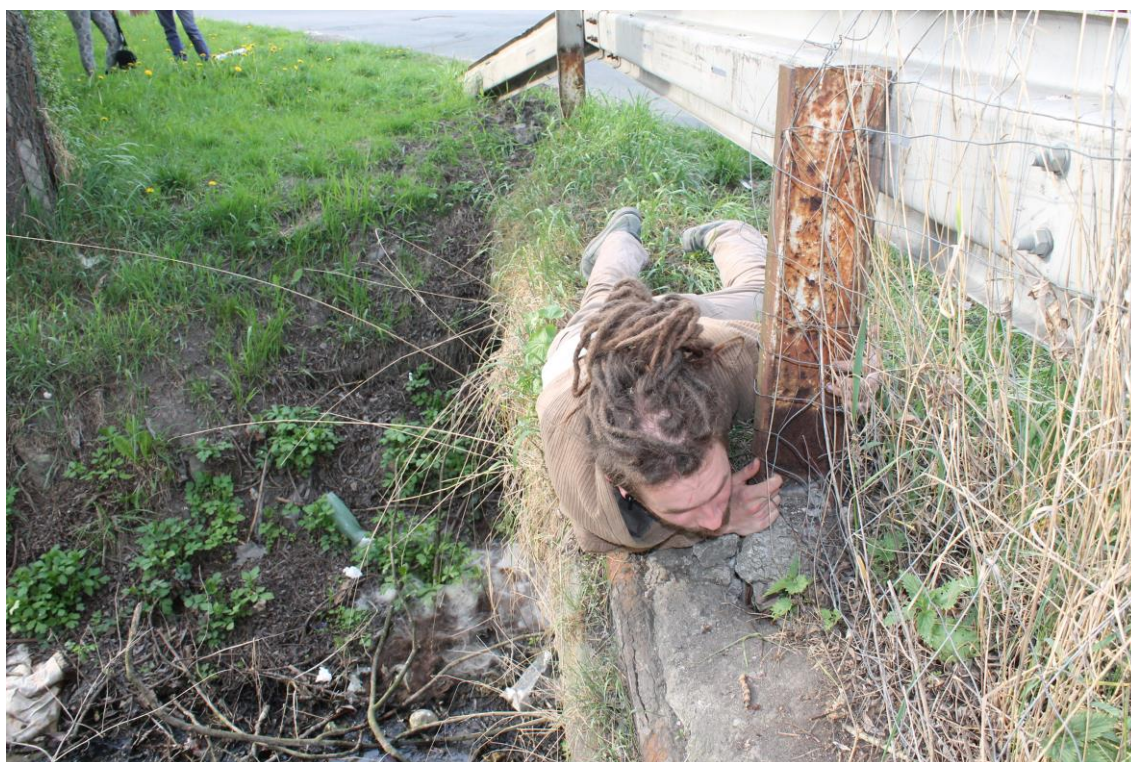

Obrázek č. 30, foto: Antonín Brinda

7.9.6 #8 Vstup na cizí pozemek

Obrázek č. 31, foto: Matěj Čebiš

Obrázek č. 32, foto: Matěj Čebiš

7.9.7 #10 Porušení přepravních podmínek PID

Obrázek č. 33, foto: Tereza Kerle

Obrázek č. 34, foto: Tereza Kerle